

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17^E JAARGANG

WOENSDAG 17 AUGUSTUS 1932

No. 868

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.
COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.
Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.
Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonneés, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

16 AUGUSTUS 1932.

In den toestand van de geldmarkt kwam geen verandering. In het midden der week was er een oogenblik eenige terughouding te bespeuren op de discontomarkt, maar later was de vraag naar wissels weder grooter, zoodat er geen verandering kwam in de noteringen. Particulier disconto $\frac{5}{16}$ pCt.; prolongatie 1 pCt. en callgeld, voor zoover te plaatsen, $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ pCt.

* *

De Minister van Financiën heeft een inschrijving opengesteld op schatkistpapier op 22 Augustus a.s.

Aangeboden worden drie- en zes-maands promessen en jaarbiljetten tot een totaal bedrag van f 75 miljoen.

* *

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche Bank is de post binnenlandsche wissels met f 635.000 genomen; de beleeningen vermeerderden met f 1,1 miljoen. Het voorschot aan het Rijk, dat de vorige week f 4,8 miljoen beliep, heeft plaats gemaakt voor een tegoed in rekening-courant van f 11,8 miljoen.

De post munt en muntmateriaal vertoont een toename van bijna f 2,5 miljoen, welke vermeerdering ongeveer gelijkelijk is verdeeld over den goudvoorraad en den zilvervoorraad.

Onder de passiva der Bank blijkt de biljettencirculatie met f 7,6 miljoen te zijn ingekrompen; de rekening-courant-saldi stegen daarentegen met f 6,8 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo is met ruim f 2,7 miljoen vermeerderd; het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 82 pCt. evenals de vorige week.

* *

De flauwe stemming voor Dollars, waarmede de week opende, bleef ook verder aanhouden, zoodat de koers langzaam terugliep van 2.4855 tot 2.4825 op gisteren. Daarentegen kwam aan de stijging van het Pond in het midden der week weder een einde. Na 8.67 werd weder voor 8.62 afgedaan. Slot ca. 8.64½. Scandinavië bleef zooals gewoonlijk de beweging van het Pond volgen. In de andere wissels kwam weinig verandering, met uitzondering van Spanje, dat tot 19.95 terugliep.

Op de termijnmarkt was de stemming gedraaid. Het disagio voor Ponden op drie maanden liep weder terug van ca. 1 c. tot ca. pari en de drie-maands Dollars van 70 cs. tot 45 cs. Daarentegen waren Belga's deze week weder meer aangeboden, zoodat het disagio iets grooter werd.

LONDEN, 15 AUGUSTUS 1932.

Gedurende de laatste week bleef de geldmarkt zeer gemakkelijk en de notering daalde tot $\frac{1}{2}$ pCt. Disconto was daardoor eveneens zwak. Drie-maands bank-accepten noteerden $\frac{1}{4}$ ct. met weinig wissels in de markt. Drie-maands Schatkistpromessen zijn $\frac{15}{32}$ pCt. tot $\frac{1}{2}$ pCt.

Gouvernementsfondsen waren in het begin der week iets zwak, maar zijn later vast geworden. War Loan $101\frac{13}{16}$ en geconverteerde $3\frac{1}{2}$ pCt. $99\frac{5}{8}$ — $\frac{1}{4}$.

De buitenlandsche wisselmarkt geeft teekenen van meer activiteit, maar bleef onregelmatig; vooral Pesetas vertoonden groote schommelingen wegens berichten van revolutie. Guldens sluiten $8.63\frac{1}{2}$ en Dollars 3.48.

HAVENGEWEST EN HAVENSCHAP.

Het in Januari 1929 door de gemeente Rotterdam bij Gedeputeerde Staten ingediende groote annexatieplan vermocht de instemming van dit College niet te verwerven. Het moet erkend worden, dat het plan wel zeer omvangrijk was en dat bij verwezenlijking ervan het toekomstige Rotterdam meer een conglomeraat van steden en dorpen dan een éénheidsgemeente zou zijn geworden.

Het was dan ook voornamelijk ten behoeve van het havenverkeer en om binnen Rotterdamsch gebied in ruime mate de beschikking te verkrijgen over de voor dat verkeer noodige handels- en industrieterreinen, dat de grenzen zoo ver uitgezet waren.

Gedeputeerde Staten ontveinsden zich niet, dat, zoo al zulk een wijde annexatie groote bezwaren opleverde, het havenbelang bij bestending van den administratief verbrokkelden toestand in het havengebied langs de Maas zeer geschaad zou zijn. De Regeering, aan een wenk van het Provinciaal College gehoor gevende, benoemde in Mei 1929 een commissie ten einde een onderzoek in te stellen inzake een — zoo noodig met toepassing van artikel 194 der Grondwet — te scheppen organisatie, welke voor haar huishouding zou kunnen heerschen over een gebied, niet beperkt door gemeentegrenzen, doch welke ook de autonomie der gemeenten niet zou aantasten, voor zoover dit niet noodzakelijk is om tot een harmonische ontwikkeling van het havenbedrijf te geraken.

Deze Commissie, naar haar Voorzitter (den Rotterdamschen Burgemeester) wel eens genaamd de Commissie-Fortuyn, kwam in September 1931 met haar rapport gereed; zij stelde voor om over te gaan tot het in het leven roepen van een „havengewest”.

Het behoeft wel nauwelijks betwijfeld te worden of het was in April 1931 aan eenige belangstellenden reeds ter oore gekomen, in welke richting de conclusies der Commissie-Fortuyn zouden gaan. In deze maand althans gevoelde het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel zich geroepen om, zonder het bovenbedoelde rapport af te wachten, ook bij te dragen tot de oplossing „van dat actueele geheel van vraagstukken, dat voortspruit uit de economische verbrokkeling van het havencomplex der Rijn- en Maasmonden” en daartoe concrete voorstellen te doen. De Maatschappij benoemde eveneens een commissie, onder presidium van den heer Plate, welke Commissie voor het opstellen van een voorontwerp van wet bijgestaan werd door Prof. Mr. F. J. A. Huart.

Het in April l.l. verschenen rapport werd door de Maatschappij overgenomen en aan de Regeering aangeboden. Het concludeert tot de stichting van een „havenschap”.

Welke zijn nu het uitgangspunt, de overwegingen en de conclusies der beide commissies, waarin stemmen hun rapporten overeen, wat is het verschil tusschen beider voorstel?

Deze vragen in het kort hier de revue te doen passeeren, is te meer van belang, omdat, gelijk wij zagen, de data van verschijnen der rapporten niet te ver uit elkaar liggen en zij dus min of meer beschouwd kunnen worden als twee praeadviezen, over dezelfde zaak uitgebracht aan — zij het ook niet beide op verzoek van — de Regeering, bij welke de mogelijkheid tot verwezenlijking goeddeels berust.

* * *

Wat den vorm betreft: het verslag der Commissie-Fortuyn is, gelijk het een ambtelijk rapport betaamt, zeer uitvoerig en compleet, het mist uiteraard ook polemisch karakter. Daarentegen keert de Commissie-Plate zich reeds in haar inleiding tegen de conclusies van het inmiddels verschenen evenbedoelde verslag. Zij stelt de overwegingen van gene Commissie telkens tegenover de hare, maar kan zich anderzijds natuurlijk van een breedvoerige omschrijving van den be-

INHOUD:

Blz.

HAVENGEWEST EN HAVENSCHAP door <i>Dr. K. F. O. James</i>	636
Kunstmatig gemeentecrediet en het rapport Welter door <i>J. J. Korndorffer</i>	638
De crisis en de winsten uit de overheidsbedrijven door <i>E. J. Abrahams</i> met Naschrift	640
BUITENLANDSOHE MEDEWERKING:	
Gesjacher te Ottawa door <i>Prof. P. Geyl</i>	641
AANTBEKENINGEN:	
De loop van het economisch herstel in de Vereenigde Staten	643
De handelsbeweging van Engeland	644
Indexcijfers van scheepsvrachten	645
ONTVANGEN BOEKEN	645/650
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	645—650
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

staanden toestand en zijn feiten onthouden; het is daardoor veel beknopter geworden.

De beschouwingen van de twee Commissies gaan daarin parallel, dat zij beide de bestaande administratief-rechtelijke en organisatorische gesplitstheid van de economisch-geografische eenheid, die gevormd wordt door de havens aan de monden van Rijn en Maas, bezwaarlijk achten.

Beide Commissies zien dit als een ernstig nadeel voor een goede ontwikkeling, een juisten uitbouw van het havengebied.

Afgezien daarvan echter acht de Commissie uit de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel het grootste manco van den bestaanden toestand gelegen in het ontbreken van eenheid in de exploitatie van dat havencomplex.

Hier openbaart zich het groote verschil in zienswijze tusschen de beide Commissies. Naar het oordeel toch der Commissie-Fortuyn worden de nadelen, welke verbonden zouden zijn aan de verbrokkeling der exploitatie — die zij niet geheel ontkent — opgewogen door de daaraan verbonden voordeelen. De onderlinge concurrentie toch dwingt h.i. tot het laaghouden der tarieven, hetgeen zij een voordeel acht. Op grond van niet veel meer dan deze eene, ietwat poover geargumenteerde overweging acht de Commissie het nut van unificatie twijfelachtig, is zij daarvan althans niet overtuigd, zoodat deze eenheid van exploitatie achterwege kan blijven.

Slechts zal ook volgens de Rijkscommissie gestreefd moeten worden naar een „centrum, waar de verschillende gemeentelijke en particuliere tarieven, met elkander kunnen worden vergeleken en van waaruit getracht kan worden ongemotiveerde verschillen te doen verdwijnen en schadelijke tegenstellingen op te heffen”.

De Commissie-Plate had m.i. geen moeilijke taak om deze meening te weerleggen. De concurrentie van buitenlandsche en andere havencomplexen oefent reeds een tarief-drukkende werking uit. Onderlinge verschillen binnen het gebied ten aanzien van de tarieven werken echter slechts een economisch evenwichtige ontwikkeling tegen, waarbij niet zelden de kleine havens het groote centrum, aan welks grenzen zij zich hebben gevestigd, onfaire concurrentie aandoen. De groote voordeelen dezer vrije concurrentie in te zien vermag ik evenmin als geheel gerust te zijn ten aanzien van de beteugeling van de zelfs door de Commissie erkende uitwassen daarvan door middel van een centrum, dat deze tarieven slechts zal vergelijken en wellicht zal trachten verschillen te doen verdwijnen.

Al spreekt de Commissie-Fortuyn zelf reeds dadelijk tegen, dat de door haar voorgestelde oplossing slechts als een compromis zou zijn te beschouwen, zoo dringt de vraag zich toch juist door deze tegenspraak bij voorbaat op, of zij zelve niet dit deel van haar

betoog een zwakke stee heeft gevonden, doch teruggeschrokken is voor de consequenties, welke éénheid van exploitatie medebrenkt.

In haar oogen is intusschen, gelijk reeds aangestipt werd, eenheid in ontwikkeling van het havencomplex het voornaamste object, dat nagestreefd moet worden. Zij ziet deze ontwikkeling los van het beheer en voornamelijk als een kwestie van uitbreidingsplannen.

De verbrokkelde havenaanleg langs de Nieuwe Maas en den Waterweg dreigt nog door grootere economische ongerechtigheden te worden gevolgd, wanneer de oevers der Oude Maas voor haven- en industriedoelinden in gebruik genomen zullen worden. Een doelcorporatie met uitgebreide bevoegdheden op dit punt behoort h.i. ingesteld te worden om zulks te voorkomen, daar van samenwerking tusschen Gemeenten of van een streekplan geen afdoende hulp wordt verwacht.

Heel veel verder behoeven de bevoegdheden dezer doelcorporatie echter ook niet te gaan; op het gebied der havenexploitatie toch worden haar onder het motto, dat slechts waar dit strikt noodzakelijk is, van het bestaande worde afgeweken, enkele op zichzelf staande, adviseerende functies toegedacht. Het is deze, in vroegere publicaties wel eens als „havenschap met beperkte bevoegdheid” aangegeven corporatie, welke door de Commissie-Fortuyn gedoopt wordt als „havengewest”.

Terugkeerende tot het rapport der Commissie-Plate zien wij aldaar, gelijk gezegd, veel minder sterk den nadruk gelegd op het brengen van eenheid in de ontwikkeling van het havengebied als economisch-geographisch begrip. Ofschoon op andere gebieden met veel verder gaande bevoegdheden toegerust, kan het havenschap dier Commissie ten opzichte van de streekplannen slechts adviseerend of appellerend optreden, terwijl de ministeriële commissie haar schepping het recht toedenkt om een „ontwikkelingsplan” te maken, dat weliswaar rechtstreeksche bindende kracht zal missen, doch dat tot leidraad van uitbreidingsplannen zal dienen. Daarnaast zal het havengewest ook dezelfde rol moeten kunnen vervullen ten aanzien van streekplannen als de commissie ex art. 45 van de Woningwet.

Het havenschap der Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel dient in de eerste plaats tot het scheppen van een zoo groot mogelijke eenheid in bestuur en in exploitatie van het havencomplex, teneinde deszelfs belangen beter te waarborgen. Dit is niet alleen een communaal of regionaal, maar een nationaal belang. Daar dit niet afdoende kan gewaarborgd worden door het houden van toezicht op en het leiding geven aan de tegenwoordige havenbeheerders, dat zijn vooral de gemeenten, moet het havenschap volgens de Commissie het rechtstreeksche beheer zelf ter hand nemen.⁴⁾ Voor deze ultima ratio dienen historische rechten, plaatselijke belangen, heilige huizes te vallen.

Het moet gezegd, dat de argumentatie van deze conclusie overtuigender is geworden dan het betoog van de ministeriële commissie, dat beheer en exploitatie zonder bezwaar in den bestaanden verbrokkelden staat kunnen voortduren.

Toegegeven kan ook worden, dat als men beheer en exploitatie der haven uit handen van de gemeenten wil nemen en deze aan het havenschap opdragen, de aanleg en het onderhoud bezwaarlijk aan diezelfde gemeenten gelaten kan worden.

Het is alles heel logisch en behartigenswaard, wat het rapport in dit verband (p. 12) betoogt, en het ware ook m.i. te wenschen, dat dank zij de hier bedoelde eenheid het geheele havengebied aan de monden van de Maas aldus beheerd werd, dat het op de

⁴⁾ Het wekt in dit verband verwondering, dat zonder motiveering aanbevolen wordt de binnen het gebied gelegen particuliere havens onaangetaast te laten en hen slechts onder cenig toezicht van het havenschap te stellen.

meest economische wijze aan zijn taak zou beantwoorden.

Niettemin ziet ook de Commissie zelve in, dat zij de totstandkoming van een, de belangen der verschillende havenbeheerders overkoepelend lichaam niet gemakkelijker maakt, door deze corporatie reeds dadelijk met de meest ver gaande bevoegdheden te bekleeden, na deze onttrokken te hebben aan de gemeenten, die, althans wat Rotterdam betreft, met hun havens geheel zijn samengegroeid.

Doch ook wanneer men zou toegeven, dat de haven er niet voor de „gemeente” is, doch voor de bevolking van stad, streek en land, zelfs ook, wanneer de ontworpen wijze van schadeloosstelling aan de gemeenten voor de uitlevering harer havens aanvaardbaar wordt geacht, dan nog zouden wij er de aandacht voor willen vragen, of het ten doel gestelde belang er het meest bij gebaat is, dat door een zoo radicale overheveling van bevoegdheden, als hier voorgesteld wordt, het havenschap zich bij zijn ontstaan reeds voor een zoo omvangrijke taak zou vinden gesteld, als hier wordt voorgesteld.

Ook bij de stichting der Hamburgisch-Preussische Hafengemeinschaft is aan deze overweging recht geschied en is niet in één etappe een volledige samen-smelting tot stand gekomen, doch vooralsnog voorzien in een samengaan van Hamburg en Pruisen, dat weliswaar beduidend omvangrijker is dan hetgeen door de Commissie-Fortuyn wordt voorgesteld, doch niettemin plaats laat voor verderen uitgroei.

Bij het bovenstaande is nog niet eens gedacht aan de kansen van verwezenlijking van een en ander. Men moet intusschen wel een vreemdeling in Jeruzalem zijn om niet te voorzien de oppositie, welke rijzen zal, ja, reeds grezen is, tegen een aanslag op de gemeentelijke werkzaamheden ten opzichte van den aanleg en het beheer der haven. Een aanwijzing in die richting is gelegen in het feit, dat het lid der Commissie-Fortuyn, de Heer Brautigam, zich zelfs met de tenslotte weinig ver gaande conclusie dier Commissie niet kon vereenigen en aan een uitgebreide annexatie de voorkeur gaf.¹⁾

Het komt ons echter voor, dat het weinig zin zou hebben het havengewest te verwerpen, wanneer het havenschap op te veel tegenstand zou stuiten. Het is dan ook niet onwaarschijnlijk, dat meerdere leden van de ministeriële commissie zich door deze overweging deden leiden; toen zij, voor het huidige, een spoedige instelling van een havengewest bepleiten.

Mocht dit havengewest dan uitgerust zijn met eenige meerdere bevoegdheid ook ten aanzien van de haven- en kadegelden²⁾, dan zal het o.i. uitstekend werk kunnen doen voor de ontwikkeling van het havengebied aan de Maas en een uitgangspunt vormen voor eventueelen verderen uitgroei op het gebied van beheer en exploitatie.

K. F. O. JAMES.

¹⁾ Het „advies” der Rotterdamsche Kamer van Koophandel d.d. 14 Juni jl. aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland over de hier besproken rapporten heeft de tendenz de bedoelde oppositie tegen het havenschap nog te versterken, daar de Kamer, in tegenstelling met de Commissie-Plate, geen aanleiding zegt te vinden om aan de gemeenten, bij wijze van overgang, ter vergoeding van de eventueele batige saldi uit de havenexploitatie een uitkeering te geven boven rente en aflossing der in de haven belegde kapitalen.

²⁾ Zoo zal toch zeker zoo spoedig mogelijk een regeling getroffen moeten worden, waardoor voorkomen wordt, dat een schip, hetwelk twee, in verschillende gemeenten gelegen havens binnen het havencomplex aan de Maasmonden bezoekt, dubbel havengeld verschuldigd is.

KUNSTMATIG GEMEENTECREDIET EN HET RAPPORT WELTER.

De Heer J. J. Korndorffer te Amsterdam schrijft ons:

In het rapport komt o.a. de volgende uitlating voor: „De gemakkelijke wijze, waarop de gemeenten in de laatste jaren geld konden krijgen bij de Rijksfondsen, heeft het kwaad nog vergroot. De f 500 miljoen, die de Rijksfondsen thans in de gemeenteleeningen hebben belegd, hebben ongetwijfeld het vormen van een kunstmatig gemeentecrediet in de hand gewerkt.”

Daar men deze opvatting meer hoort verkondigen zonder het aanvoeren van bewijs, bestaat er aanleiding eenige aandacht aan het onderwerp te wijden. Hoe is de werkelijkheid?

Men kan gereedelijk aannemen, dat, in geval van het bestaan van een kunstmatig gemeentecrediet, zich daarvan ook de symptomen zouden voordoen, dat een dergelijke toestand zich bijv. zou uiten door een snellere daling van de rente voor gemeentelijke obligatiën dan voor andere eerste klasse Nederlandsche obligatiën — Staats- en Spoorwegfondsen — en dat dan die rentedaling zou moeten kunnen worden waargenomen door vergelijking van de beursnoteringen. Een dergelijke daling is evenwel niet waarneembaar, — eerder zou vergelijking van de beurskoersen tot een tegengestelde veronderstelling kunnen leiden.

Het volgende staatje geeft voor 1926 en 1930 een overzicht van het gemiddelde van de hoogste en de laagste beursnotering in elke maand der beide genoemde jaren, zoomede van de koersstijging in de tusschenliggende periode voor de voornaamste 4½ pCt. en 4 pCt. obligatiën met langen restant looptijd — Ned. Staatsschuld, Ned. Spoorwegen en de vier groote gemeenten. Het jaar 1931 blijft buiten beschouwing in verband met de abnormale toestanden t.d.t. en het stopzetten, in de tweede helft van het jaar, van de belegging der Rijksfondsen. De gegeven cijfers zijn alleen bedoeld een algemeene tendentie te benaderen.

4½ pCt. obligatiën.

	1926	1930	Koersstijging
Nederland 1917	99,6380	101,6223	1,9843
Amsterdam 1917	98,8697	100,1822	1,3125
's-Gravenhage 1925	99,3541	101,0182	1,6641
Rotterdam 1925	98,5442	99,7031	1,1589
Utrecht 1926	98,6903	99,9713	1,2810
Holl. Spoor 1926	99,5555	101,2187	1,6632
Staatsspoor 1926	99,2656	100,8619	1,5963

4 pCt. obligatiën.

	1926	1930	Koersstijging
Nederland 1916	96,4817	98,8593	2,3776
Amsterdam 1916	94,6041	96,3177	1,7136
's-Gravenhage 1916	95,6392	97,2556	1,6164
Rotterdam 1900/13	94,0885	96,0937	2,0052
Utrecht 1913	95,7500	96,8812	1,1312
Holl. Spoor 1910/13	94,4114	96,3958	1,9844
Staatsspoor 1903/07	94,4036	96,3828	1,9792

Er blijkt niets van een snellere stijging van de koersen van gemeentelijke obligatiën, vergeleken met die van den Staat en van de Ned. Spoorwegen.

Intusschen is het feit, dat de Rijksfondsen voor een zeer belangrijk bedrag gemeenteschuld bezitten, niet weg te cijferen; over de beteekenis daaraan te hechten is evenwel verschil van meening mogelijk. Hoe is de toestand?

Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds bezit van de Rijksinstellingen het grootste bedrag gemeenteschuld. Op een totaal bedrag beleggingen van f 524,1 miljoen nominaal op 31 December 1930, bezat het ca. f 242 miljoen gemeenteschuld, waaronder f 10,8 miljoen obligatiën, dat is dus ongeveer de helft van het totaal der gemeenteschuld in het bezit der Rijksfondsen. Op 1 Juli 1922, het tijdstip van oprichting van het Fonds, bezat het f 59,5 miljoen gemeenteschuld, — vooruitgang ca. f 182,5 miljoen in 8½ jaar.

Bedenkt men welke de herkomst is van de door den Pensioenraad belegde gelden, dan heeft vermeld bedrag niets abnormaals. Afgezien van de Rijksaanuitteit tot dekking van het tekort, waarmee het Fonds begon, en mede afgezien van de inkomsten uit beleggingen, vloeien de inkomsten van het Fonds in hoofdzaak voort uit de overheidskassen, hetzij rechtstreeks, hetzij in den vorm van pensioenkorting op de salarissen van het overheidspersoneel. Van die gelden is verreweg het grootste gedeelte, — stortingen voor gezins- en ambtenaarspensioen, — van de gemeenten afkomstig, — de bijdragen van de gemeenten bedragen in totaal naar vernomen werd, zeer veel meer dan het bedrag, te storten door het Rijk en andere overheidslichamen. Hieruit zou weer volgen, dat het in gemeenteschuld belegde bedrag zelfs geringer is dan dat, hetwelk uit de gemeentelijke kassen aan het Fonds toevloede. Nu lijkt het mij, in economischen zin, in het algemeen een voordeel, dat gelden, die ten behoeve van dekking van pensioenlasten enz. aan de verschillende deelen van het land onttrokken worden, zoo mogelijk weer terugvloeien in de richting, vanwaar zij gekomen zijn. Hiervan uitgaande, is het beleggen van een zeer aanzienlijk deel der gelden van het Fonds in gemeenteschuld een natuurlijke toestand, die geacht kan worden verband te houden met de aan de publiekrechtelijke lichamen opgelegden dwang tot reserveering van gelden ter dekking van de pensioenverplichtingen. Zelfs indien het Fonds een nog grooter bedrag in gemeenteschuld zou hebben belegd, zou het, in het licht der gegeven cijfers, onjuist zijn geweest daarin iets abnormaals te zien of daarin de oorzaak voor een kunstmatig gemeentecrediet te zoeken.

De Rijkspostspaarbank, gezamenlijk met den Postcheque- en Girodienst, volgt als tweede groote bezitter van gemeenteschuld, nl. f 167,2 miljoen op 31 December 1930 op een totaal van beleggingen van f 577,6 miljoen. De Bank heeft er 50 jaren over gedaan om haar deel in dat bezit te verzamelen. Deze f 167,2 miljoen gemeenteschuld wordt tot een bedrag van f 97,8 miljoen gevormd door officieel genoteerde obligatiën, verkregen door aankoop ter beurze, voorloop bij emissies en door inschrijving, m.a.w. voor het grootste deel van de gemeenteschuld in het bezit van de R.P.S.B. en den Postcheque- en Girodienst vonden geen leeningsaanbiedingen aan gemeenten plaats, heeft dus het initiatief van het verlenen van credit bij bankiers gelegen. Nu kan wel betoogd worden, dat emitteerende banken bij het overnemen van gemeenteleeningen zouden leunen op de Rijksfondsen, in de veronderstelling, dat deze tot aanzienlijke bedragen zullen inschrijven, maar het lijkt nogal zwaar gezocht daarin de mogelijkheid van een kunstmatig gemeentecrediet van de zijde der Rijksfondsen te zoeken. Overigens ligt het niet voor de hand, bezwaar te maken tegen het beleggen van de gelden van den kleinen spaarder in gemeenteschuld, vergelijkender wijze nog steeds als een der beste beleggingen te beschouwen.

En de Rijksverzekeringsbank? Op 31 December 1930 waren Invaliditeitsfonds, Ongevallenfonds en Ouderdomsfonds B. II in het bezit van f 78,4 miljoen gemeenteschuld, waarvan voor f 10,8 miljoen genoteerde obligatiën, op een totaal belegd bedrag van f 365,6 miljoen, d.i. nog geen 22 pCt. Om deze f 78,4 miljoen in totaal te verzamelen heeft het Invaliditeitsfonds 10 jaren en het Ongevallenfonds 28 jaar noodig gehad.

Misschien zou nog de vrees voor een kunstmatig gemeentecrediet in verband kunnen worden gebracht met de toenemende belegging door de Indische Pensioenfondsen, ook al vallen deze niet onder de Wet van 29 December 1928. Het door deze Fondsen in schuld van Ned. gemeenten belegde bedrag is vrij aanzienlijk, — f 74,6 miljoen op 31 December 1930, — waarvan een belangrijk deel in den vorm van officieel genoteerde obligatiën, — f 13,3 miljoen, —. Maar ook een dergelijke critiek zou weinig reëel zijn;

trouwens het beroep, dat voor gemeenteschuld op de Nederlandsche beleggingsmarkt wordt gedaan voor het dekken der Indische pensioensverplichtingen is nogal bescheiden vergeleken bij de Nederlandsche beleggingsvraag in de Koloniën.

Nu moge de vraag der Rijksfondsen naar gemeenteschuld iets zeer natuurlijks zijn, dat neemt niet weg, dat die vraag zóó buitengewoon groot zou kunnen zijn in verhouding tot het totaal-bedrag, dat de gemeenten jaarlijks leenen, dat daarin toch een oorzaak voor een kunstmatig gemeentecrediet zou kunnen schuilen. Hoe is de toestand in deze?

Gaat men de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde cijfers na, dan blijkt, dat de gemeenten opnamen:

1 Mei 1925 — 1 Mei 1926	f	312,5	miljoen	
1 " 1926 — 1 " 1927	"	233,3	"	
1 " 1927 — 1 " 1928	"	225,3	"	
1 " 1928 — 31 Dec. 1928	"	92,2	"	(8 maanden)
1 Jan. 1929 — 31 " 1929	"	153,0	"	
1 " 1930 — 31 " 1930	"	261,4	"	

in 5 jaren en 8 maanden f 1277,7 miljoen, zonder Rijksvoorschotten.

In de iets langere, 6 jarige periode, — 1 Januari 1925 tot 31 December 1930 — nam de gemeenteschuld in het bezit der Rijksfondsen toe met f 274,5 miljoen. Dit bedrag van f 274,5 miljoen is, in verhouding tot de totale toeneming aan gemeenteschuld ad f 1277,7 miljoen in de overeenkomstige, echter iets kortere periode, niet bepaald overweldigend, en evenmin als men zou mederekenen de bedragen, die de Indische Pensioenfondsen in Nederlandsche gemeenteschuld hebben belegd. En bovendien nog zijn de f 274,5 miljoen der Rijksfondsen voor een belangrijk gedeelte uit publieke emissies verkregen.

Geheel zuiver is de hier gegeven vergelijking niet, daar in de cijfers, ontleend aan de Statistiek, geen rekening is gehouden met de aflossingen en bij de cijfers, overgenomen uit de verslagen der Rijksfondsen, wél. Voor het beoogde doel is dat echter niet van overwegend belang. Wél kan een zuivere vergelijking gemaakt worden tusschen de laatste jaren. Zoo blijkt uit staat I van een in de Economisch-Statistische Berichten van 20 April 1932 voorkomend artikel over gemeenteleeningen, dat van de, in de jaren 1929 en 1930 in totaal door gemeenten opgenomen f 414,4 miljoen, een bedrag van f 120,5 miljoen rechtstreeks door de Rijksfondsen is verstrekt, m.a.w. dat ca. 70 pCt. van de door de gemeenten opgenomen gelden voortkwamen uit andere bronnen dan de Rijksfondsen.

De veronderstelling is niet misplaatst, dat de vlotte wijze, waarop gemeenten, — echter niet uitsluitend de gemeenten, de andere kapitaalbehoevenden eveneens, — zich in de laatste jaren geld konden verschaffen, in de eerste plaats gevolg moet worden geacht van de sterke beleggingsvraag in het algemeen in ons land, zoowel van de zijde van het Nederlandsche publiek als van het buitenland (kapitaalvlucht) en van groote spaarders als levensverzekeringsmaatschappijen, spaarbanken, groote pensioenfondsen en de Rijksfondsen. Mogelijk zal ook, in verband met de onzekere toestanden in het buitenland, de afvloeiing van belegging zoekend kapitaal naar het buitenland niet in die mate hebben plaats gevonden als in normale tijden plaats vindt, waarvan weer grotere beleggingsvraag in het eigen land het gevolg moest zijn.

Naar het schijnt, zou ook de houding van de bankwereld er niet steeds vreemd aan geweest zijn, dat de gemeenten gemakkelijk leeningen sloten. Dienaangaande gingen voorheen reeds stemmen op, o.a. tijdens het bekende congres te Breda in Juli 1929 van de Vereniging van Nederlandsche Gemeenten. Ook andere ervaringen wezen somtijds op scherpe concurrentie der banken, waardoor het sluiten van leeningen voor de gemeenten zeer werd vergemakkelijkt.

Echter zijn tegenover deze veronderstelling andere opvattingen te plaatsen. Zoo leest men bijv. op blz. 21

van het verslag der Commissie Van Gijn (Januari 1928):

„In kleinere gemeenten zal hier en daar wellicht „de neiging om publieke werken — in het bijzonder „de stichting van raadhuisen, burgemeesterwoningen, „enz. — te maken, worden bevorderd door de om- „standigheid, dat bij de fondsen gemakkelijk geheele „leeningen zijn te plaatsen. Bij de grootere gemeenten „mag men eerder aannemen, dat, afgezien van buitengewone tijden, waarin kapitaal in het algemeen „slechts onder zeer bezwarende voorwaarden te krijgen is, de kapitaalvraag niet in belangrijke mate af- „hangt van de meerdere of mindere gemakkelijheid „om hare schuldbrieven te plaatsen. Grootere bereid- „willigheid van het publiek om haar schuldbrieven „te nemen, kunnen zij door een geringe verhooging „van het rendement harer leeningen in het leven roepen. Hoeveel kapitaal zij van de beleggers vragen „hangt dus in de eerste plaats af van de economische „en financiële politiek van het gemeentebestuur, en „slechts secundair van de meerdere of mindere gele- „genheid om de obligatiën der gemeente te plaatsen, „waarbij nog komt, dat de leeningen der groote gemeenten veelal dienen tot consolidatie van vlottende „schuld.”

Het onderwerp nader bezien, blijkt dus:

dat de beursnoteringen voor gemeentelijke obligatiën in de laatste jaren geenerlei aanwijziging geven voor een kunstmatig gemeentecrediet;

dat het beleggen door de Rijksfondsen van aanzienlijke bedragen in gemeenteschuld als een volkomen natuurlijk toestand moet beschouwd worden;

dat van het f 500 miljoen bedragende bezit aan gemeenteschuld der Rijksfondsen ca. de helft verkregen is uit gelden afkomstig uit de gemeentelijke kassen zelf;

dat een belangrijk deel van vermeld bezit verkregen is, niet door het rechtstreeks verstrekken van leeningen aan gemeenten, doch door het aanschaffen van obligatiën, via den weg van publieke emissies;

dat de, in de laatste jaren, op zichzelf niet onbelangrijke, vermeerdering van het bezit der Rijksfondsen aan gemeenteschuld bepaald bescheiden is in verhouding tot de totale vermeerdering van de gemeenteschuld;

dat een aanzienlijk aantal jaren noodig is geweest om het bedrag gemeenteschuld, in het bezit der Rijksfondsen, bijéén te krijgen;

dat, voor zoover grond mocht bestaan voor het oordeel, dat speciaal de gemeenten gemakkelijk leeningen konden sluiten in de achter ons liggende periode, daartoe meer voor de hand liggende oorzaken zouden zijn aan te wijzen dan de beleggingsactie der Rijksfondsen;

dat ook, voor zoover men, in verband met een kunstmatig gemeentecrediet, nadruk wil leggen op de groote beleggingsvraag en niet in de eerste plaats wenschte rekening te houden met, meer voor de hand liggende, factoren, men vooralsnog beter doet de beleggingsactie der Rijksfondsen er buiten te laten.

Het komt mij voor, overwegende o.a. de beperktheid van het beleggingsveld der Rijksfondsen, dat de colleges, die in de periode, waarin een kunstmatig gemeentecrediet zou zijn ontstaan, op de beleggingsactie der Rijksfondsen toezagen en daaraan leiding gaven, met voldoening het resultaat van hun bemoeiingen kunnen gadeslaan, ook in het licht der tegenwoordige tijdsomstandigheden. Moge ook in de toekomst eenzijdige belegging kunnen worden vermeden en daartoe het beleggingsveld der Rijksfondsen tijdig de vereischte uitbreiding ondergaan.

Intusschen is bij het beoordeelen van de aanzienlijke vermeerdering van de totale gemeenteschuld ook eenige voorzichtigheid noodig als men den financiële toestand der gemeenten wil beoordeelen, zo lang men niet kent de doeleinden, waarvoor geldend is en hoe looptijd en wijze van aflossen der leeningen

zijn geregeld in verband met die doeleinden.¹⁾ Er nog van afgezien, dat een belangrijk deel van de gemeenteschuld gevolg is van regeeringshandelingen, vormt een ander aanzienlijk deel, — nl. die voor rechtstreeks geldelijk productieve doeleinden, — een belangrijken financiëelen steun voor de gemeenten; trouwens, in andere landen vormen openbare nutsbedrijven juist een gezochte belegging voor het publiek. Weer een ander, zeer aanzienlijk deel der gemeenteschuld, — volkshuisvesting, inclusief Rijksvoorschotten, — legt op de gemeenten slechts een matigen last in verband met de bijdragen van het Rijk in exploitatietekorten, terwijl ook de getallen, die in de publicaties van het Centraal Bureau voor andere leeningsrubrieken dan gemeentebedrijven worden opgegeven, aanzienlijke bedragen kunnen bevatten, die voor rechtstreeks geldelijk productieve doeleinden zijn besteed. Een oordeel aangaande het verband tusschen het snelle toenemen van de gemeenteschuld en een kunstmatig gemeentecrediet is dus niet goed mogelijk, zolang men niet vrij nauwkeurig weet:

- a. de tegenwaarde der geleende gelden;
- b. het verband tusschen de objecten, waarvoor geleend is en den leeningsduur en de wijze van aflossen der leeningen;
- c. in welke mate aflossing en rente der leeningen gedekt zijn door de opbrengsten van de, voor de opgenomen gelden aangeschafte, objecten.

Het ware gewenscht, dat uit de publicaties van het Centraal Bureau voor de Statistiek, eenigszins nauwkeurige gevolgtrekkingen zouden kunnen worden gemaakt, aangaande de leeningspolitiek der gemeenten, ter beoordeeling van de vraag, in hoeverre die leeningspolitiek al dan niet ten goede komt aan de draagkracht van de gemeenschap dan wel ten nadeele daarvan strekt. De publicaties nu van het Centraal Bureau geven verschillende overzichten met betrekking tot de gemeenteleeningen, zooals een verdeling der leeningsbedragen naar de doeleinden, naar het rentepercentage, naar de grootte der gemeenten, enz. Die publicaties zouden nog in waarde stijgen, als zij ook een verdeling zouden bevatten naar de tegenwaarde van de leeningsgeldten, een verdeling dus in hoofdzaak tusschen leeningen, waarvan rente en aflossing gedekt worden uit de exploitatie van de voor de leeningsgeldten aangeschafte bezittingen — rechtstreeks geldelijk productieve leeningen — en leeningen, waarbij dat niet het geval is. De bestaande verdeling naar de begrootingshoofdstukken geeft niet in alle opzichten voldoende licht. Krijgt men de beschikking over de ontbrekende gegevens, dan zal men het financiëel beheer der gemeenten beter kunnen beoordeelen dan tot nu toe en daardoor ook een beter inzicht krijgen in den financiëelen toestand van het geheele land. Immers slechts het totaal der gemeenteschuld, verminderd met het totaal der rechtstreeks geldelijk productieve leeningen, — onverschillig of

¹⁾ De Commissie vermeldt op blz. 47 van haar verslag een toeneming van de gemeenteschuld sedert 1919 van f 850 miljoen tot f 2,1 milliard. Hier schuilt een vergissing, naar ik vernam. In het eerste bedrag zijn nl. de Rijksvoorschotten niet medegerekend en in het tweede wel. Staat I van de „Statistiek der Gemeentefinanciën 1930” geeft het totaal weer der gemeenteschuld sedert 1924, inclusief de Rijksvoorschotten, terwijl de voorschotten zelf in staat 6 voorkomen. De toestand is, volgens die staten, als volgt:

	Gemeenteschuld inclusief Rijks- voorschotten	Rijks- voorschotten	Gemeenteschuld zonder Rijks- voorschotten
	millioen	millioen	millioen
1/1/30	f 2.179,2	— f 604,9	= f 1.574,3
1/1/24	„ 1.531,3	— „ 437,9	= „ 1.093,4
Toeneming	f 647,9	— f 167,0	= f 480,9

De statistiek der gemeentelijke en provinciale financiën 1919 geeft in tabel II als totale gemeenteschuld, — zonder de Rijksvoorschotten, — op 31/12/19 een bedrag van f 856,6 miljoen. Dit bedrag is dus vergelijkbaar met de f 1574,3 miljoen op 1/1/30 hierboven vermeld.

deze geboekt zijn ten laste van bedrijven of van diensten, — kan geacht worden rechtstreeks ten laste te komen van de algemeene geldmiddelen der gemeenten. En de ontwikkeling van dit deel der schulden komt in de eerste plaats in aanmerking bij het beoordeelen van de ontwikkeling van den financiëelen toestand der gemeenten, dus ook van het geheele land.

Het is genoeglijk te lezen wat de Commissie aangaande het financiëel beleid der gemeenten hier en daar opmerkt, al is billijkheidshalve niet uit het oog te verliezen, dat voorheen het Rijk herhaaldelijk een slecht voorbeeld gaf. (Men denke slechts aan de ongelukkige annuïteitsaflossing van de, in totaal een geweldig bedrag beloopende, Rijkswooningsbouwvoorschotten, welke wijze van aflossen onvermijdelijk het naar de toekomst verschuiven van een zwaren last meebrengt). Dit artikelje werd dan ook niet bedoeld als critiek op het Rapport, doch is als een welwillende aanvulling van de daarin voorkomende gegevens te beschouwen.

DE CRISIS EN DE WINSTEN UIT DE OVERHEIDS- BEDRIJVEN.

De Heer E. J. Abrahams, Wethouder voor de Gemeentebedrijven en de Handelsinrichtingen te Amsterdam, schrijft ons:

Onder bovenstaanden titel bespreekt de redactie in het nummer van 29 Juni 1932 ook de door mij gepubliceerde cijfers omtrent de winsten uit de Amsterdamsche overheidsbedrijven. Het wil mij voorkomen, dat de opvattingen, die in deze heerschen, vooral in deze tijden, de bespreking waard zijn en het is daarom, dat ik nog éénmaal op deze zaak terugkom, vooral, omdat de redactie op blz. 516 meent te kunnen vaststellen, dat uit de polemiek tusschen Mr. Knibbe en mij is gebleken, dat ook in Amsterdam de tarieven zeer hoog zijn.

Deze conclusie noopt mij tot verweer; ik heb uit de stukken van den heer Knibbe deze overtuiging niet geput en mijn stilzwijgen op zijn laatste publicatie moet ook niet als een erkenning van zijn gelijk worden opgevat.

Zijn beschouwingen over de telefoon, met vermelding van een stukje uit het Jahrbuch van Siemens en Halske, dat handelt over centrales, die 9—22 aansluitingen per dag hebben, centrales, waarvan men er niet vele zal vinden, deden voor mij de deur dicht. Ieder, die met het telefoonbedrijf bekend is, begrijpt, dat men dezen theoretischen opzet niet kan toepassen op centrales met een veel kleiner aantal aansluitingen per abonné.

Tusschen de redactie en mij is geen verschil van meening omtrent de wenschelijkheid van lage tarieven en dit niet alleen ten bate van de verbruikers, doch ook ten gunste van den bloei van het bedrijf. Ik betoogde dit trouwens reeds in mijn eerste artikel.

Bezwaar moet ik maken tegen de uitspraak van de redactie, als zouden de tarieven van de Amsterdamsche bedrijven te hoog zijn. Ik moet de basis, waarop deze uitspraak berust, als niet deugdelijk aanmerken en het wil mij voorkomen, dat ook de redactie dat heeft gevoeld. Immers, terwijl zij mededeelt, dat de winstpercentages voor electriciteitswerken, gasfabrieken, waterleidingen en telefoon resp. bedragen 18, 18, 8 en 12 pCt., deelt zij in een noot mede, dat deze percentages lager worden indien de boekwaarde lager mocht zijn, dan de werkelijke waarde van de bedrijven. Dat dit van de Amsterdamsche bedrijven inderdaad het geval is, mag als bekend worden verondersteld en om een beeld te geven, hoe de toestand werkelijk is, moge hier worden medegedeeld, dat het door toevallige omstandigheden dezer dagen noodzakelijk is geworden, een taxatie te maken omtrent de werkelijke waarde der gasfabrieken, waarbij bleek, dat deze werkelijke waarde, de boekwaarde van rond f 15 miljoen met niet minder dan f 8 miljoen overtreft.

De redactie plaatste dus terecht de door mij aangehaalde noot, maar maakte daardoor tegelijk duidelijk, dat het vermelden van het winstpercentage op de *boekwaarde* niet veroorlooft de gevolgtrekking te maken, dat de tarieven te hoog zijn.

De veronderstelling, dat deze winstcijfers bij het particuliere bedrijf aanleiding zouden geven tot verlaging der tarieven, worden door de practijk niet bevestigd. Gewoonlijk wendt men de winsten aan tot het maken van reserves en vooral tot het uitkeeren van dividend. Bij het overheidsbedrijf komt dit in ieder geval de gemeenschap ten goede.

Uit het oogpunt van tariefstelling bij het overheidsbedrijf is het artikel van de redactie de bespreking waard, omdat juist uit dit artikel blijkt, hoe ingewikkeld deze zaak is en hoe moeilijk het is te bepalen, wat nu eigenlijk wel een redelijk tarief kan worden genoemd.

Het merkwaardige is, dat hier het winstcijfer, ook als het percentsgewijs wordt berekend over de werkelijke waarde der in het bedrijf aanwezige objecten, geen zekeren maatstaf kan bieden. Immers, indien waar is, en hierover zijn wij het eens, dat tariefsverlagingen — dit niet alleen bij electriciteit, doch ook tot op zekere hoogte bij gas en telefoon — kunnen medewerken tot verhooving van de winsten, dan blijkt reeds hieruit, dat men uit een hoog winstpercentage niet kan concludeeren tot het bestaan van te hooge tarieven. Het is mijns inziens ook zoo, gelijk ik in mijn eerste opstel reeds betoogde, dat van werkelijke monopolistische bedrijven eigenlijk niet kan worden gesproken. Indien de tarieven waarlijk te hoog zijn voor het gebodene, wendt het publiek zich òf tot surrogaten, waarmede het zich dan behelpt, òf het ontzegt zich het gebruik van het artikel.

In Amsterdam is hiervan nog niet gebleken en dit is mijns inziens het eenige bruikbare criterium ten deze. Men moet natuurlijk het tarief als voorwerp van voortdurende aandacht beschouwen en hier en daar, waar verbeteringen mogelijk zijn, die aanbrenge. Dat geschiedt dan ook, en vooral in den laatsten tijd. Voor hen, die op het standpunt staan, dat het overheidsbedrijf geen winst mag opleveren, is dit natuurlijk niet voldoende. Voor hen, die een redelijke ondernemerswinst geoorloofd achten, geloof ik deze zaak nu voldoende te hebben toegelicht.

Ik heb uit den aard der zaak alleen over de Amsterdamsche bedrijven gesproken. Ik wil niet ontkennen, dat er ook gevaren kleven aan het overheidsbedrijf; men kan zelfs hier en daar waarnemen, dat men de tarieven uit fiscale overwegingen verhoogt, een verhooving, die dan zeer sterk moet zijn, omdat men bovendien het verlies, door de inzinking van het bedrijf veroorzaakt, nog moet inhalen. Ik ben overtuigd, dat een dergelijke politiek op den duur zichzelf straft en dat men, waar men die verhoovingen heeft aangebracht, daarvan terug zal moeten komen, gelijk dat in Amsterdam ten opzichte van het gasbedrijf in 1921 moest geschieden, zooals ik dat in mijn eerste artikel mededeelde.

N a s c h r i f t. Uit het bovenstaande betoog van den Heer Abrahams blijkt, dat de werkelijke waarde van de Amsterdamsche bedrijven hooger is dan de boekwaarde door hem in een vroeger artikel opgegeven. Laten wij aannemen, dat de waarde van alle bedrijven 50 pCt. hooger is dan de boekwaarde, dan bedraagt de extra-winst van de electriciteitsbedrijven 12 pCt., van de gasbedrijven 12 pCt., van de waterleiding $5\frac{1}{2}$ pCt. en van de telefoonbedrijven 8 pCt. Voor de beide eerstgenoemde bedrijven is dat nog steeds abnormaal hoog. Bovendien is van deze percentages reeds de *rente en de afschrijving* afgetrokken. Wij zouden daarom den Heer Abrahams de vraag willen stellen, of deze percentages niet de meening wetigen, dat de tarieven in Amsterdam nog verder kunnen worden verlaagd. Dit achten wij in dezen tijd van

algemeene prijsdaling een absolute noodzakelijkheid, ook al zou de gemeente Amsterdam hierdoor van de aanzienlijke inkomsten, die zij uit de gemeentebedrijven ontvangt, verstoken blijven.

Wij handhaven dus onze meening, dat de tarieven van de gemeentebedrijven in Amsterdam te hoog zijn. Weliswaar heeft de gemeente Amsterdam reeds verschillende malen haar tarieven verlaagd, maar het is nog niet voldoende. Verdere verlaging is bij een goed commercieel en technisch beheer mogelijk. Laten wij dit met een voorbeeld aantonen.

Het telefoonbedrijf te A'dam leverde in 1930 een extra-winst op, na aftrek van rente en afschrijving, van bijna f 2 miljoen. Indien van dit bedrag eens f 1.5 miljoen werd besteed voor tariefverlaging, dan zijn wij er van overtuigd, dat het aantal aansluitingen zeer sterk zou toenemen, hoewel het verhoogde aantal abonné's zeer waarschijnlijk een mindere totaalwinst zou opleveren. Dit is ook niet nodig, zoolang het bedrijf, indien het commercieel wordt beheerd, een winst maakt, die voldoende is voor afschrijvingen en de vergoeding van een normale rente. Wij zouden het zeer toejuichen, indien de heer A. ons voorstel in ernstige overweging zou willen nemen. Wij twijfelen er niet aan, dat bij een flinke verlaging van de telefoontarieven en een goede propaganda, het aantal abonné's sterk zou toenemen. Dan ook zou het bewijs geleverd kunnen worden, of de heer Abrahams of wij gelijk hebben. Bovendien behoeft het telefoonbedrijf van dit experiment geen schade te ondervinden, omdat zij hoogstens de extra-winst zou opofferen.

Hetgeen wij over het telefoonbedrijf hebben opgemerkt is ook, zij het in mindere mate, voor het gas- en electriciteitsbedrijf van toepassing. Zonder schade aan het bedrijf te veroorzaken, kan een deel van de extra-winsten gebruikt worden voor verdere tariefverlaging. Want wij zijn er van overtuigd, dat de tarieven van de gemeentebedrijven in Amsterdam hun uiterste grens naar beneden nog niet hebben bereikt.

Met genoegen namen wij kennis van de critiek, die de heer Abrahams op die gemeentebedrijven uitoefent, welke om fiscale redenen hun tarieven verhoogden. De gemeente Haarlem biedt hiervan een voorbeeld. De actieve Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Haarlem en Omstreken heeft dan ook onlangs zeer terecht in een kort, maar lezenswaardig rapport de tariefpolitiek van het Haarlemsche Electriciteitsbedrijf krachtig bestreden. (Red.).

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

GESJACHER TE OTTAWA.

Prof. P. Geyl te Londen schrijft ons:

Na een afwezigheid van drie weken, gedurende welke ik maar te hooi en te gras in Deutsche of Nederlandsche bladen, iets over het verloop van de zich juist over dienzelfden tijd uitstreckende conferentie te Ottawa lezen kon, heb ik thans stapels Engelsche kranten doorgewerkt en met deze en gene gepraat om mij op de hoogte te stellen. De gang van de onderhandelingen is niet moeilijk te volgen en te begrijpen, maar één factor, en wel een van het grootste gewicht, bleef mij eerst nog duister: wat wil de Britsche regeering? Is zij bereid om tegen behoorlijke tegenprestatie voorkeur op vleesch en graan toe te staan, hetgeen natuurlijk beteekent, dat zij zou moeten beginnen met op die artikelen, die vooralsnog vrij binnenkomen, tegen de rest van de wereld tarieven te leggen? Het schijnt wel, alsof zij daar inderdaad toe geneigd zou zijn; de dominions rekenen er althans vast op en een groot deel van de onderhandelingen zou zinledig worden, als Engeland van tevoren besloten had dien stap onder geen beding te nemen. Maar hoe zou zulk een politiek te rijmen zijn met de openingsrede van Baldwin, waarin hij tot voldoening van de Engelsche vrijhandelaars, tot ergernis van de Engelsche protectionisten en tot opluchting van de we-

reld verklaarde, dat het doel van de conferentie zijn moest den handel van slagboomen binnen het Rijk te bevrijden, niet hem met nieuwe slagboomen naar buiten te belemmeren?

Die rede van Baldwin heeft dadelijk groot opzien verwekt — veel meer dan zij verdiende, als tenslotte de Britsche politiek zich toch in het protectionistische spoor zou laten dringen. Zij heeft Lord Beaverbrook tot razende uitvallen tegen den Britschen leider geprikkeld en hem doen dreigen, dat het Engelsche volk rekenschap zou verlangen, als de delegatie onverrichter zake terugkeerde. Intusschen verkoos het Engelsche volk in twee tusschentijdsche verkiezingen vrijhandelaars; het vooruitzicht van „belastingen op levensmiddelen” trekt niet iedereen hier aan! De dominions hebben zich aan Baldwin's inzet weinig gestoord en hebben eischen geformuleerd, zooals ik al zei, die alle tot het instellen van Engelsche tarieven op vleesch, graan, vruchten strekten, waarop hun dan voorkeur kon worden toegestaan. Zij sloegen daarbij soms een ietwat hoogen toon aan, alsof de voorkeurspolitiek, die zij al zoo lang ten opzichte van het moederland gevolgd hadden, hun het recht gaf gelijke behandeling te verwachten. Hierop is de Britsche delegatie met een algemeene uiteenzetting gekomen, die de bedoeling had de overmoedige dominions op hun nummer te zetten. Zij werden eraan herinnerd, dat alle preferentie het feit niet veranderde, dat de dominions de Britsche invoeren met hooge tarieven troffen, dat bovendien de door de dominions toegestane preferentie veel minder uitgestrekt was dan die welke sedert verleden jaar door Engeland aan hen toegestaan wordt, dat de handelsbalans tusschen Engeland en de dominions voor de laatste dan ook gunstiger was. Een verklaring, die klonk als een klok. Maar wat bedoelde zij? Den eisch, dat Engeland een nieuwe tariefpolitiek zou invoeren, afwijzen? Ik geloof het niet. Zij bedoelde slechts te kennen te geven, dat de dominions van hun kant, als zij Engeland daar werkelijk toe wilden krijgen, grooter concessies zouden moeten doen.

* * *

Al de moeilijkheden, die te voorzien waren, en die ik in deze artikelen van tevoren heb aangeduid, hebben zich te Ottawa werkelijk voorgedaan. De dominions verlangen van Engeland een tariefpolitiek, waar de nationale regeering zich in weerwil van Baldwin's mooie woorden misschien toe zal laten drijven, maar die hier toch wel op veel verzet en veel bezwaren zal stuiten, en van hun kant toonen zij weinig neiging om hun eigen tariefpolitiek in den zin, dien Engeland wenscht, te wijzigen. Men zegt nu, dat desalniettemin de onderhandelingen met Australië en Zuid-Afrika reeds zoo goed als tot een resultaat geleid hebben. Australië zou terug willen gaan tot het tarief van 1928, van vóór de waanzinnige verhoogingen onder de Labour-regeering; maar dat tarief was toch nog hoog genoeg, en zou Engeland hierin werkelijk voordeel genoeg zien om vleeschtarieven in te voeren? Het lot van de conferentie draait intusschen vooral om de verhouding tot Canada, en die verkeert juist op dit oogenblik in volle crisis.

Bennett, de eerste-minister van Canada, door Beaverbrook tegenover Baldwin tot den waarachtigen leider des Rijks geproclameerd, bevindt zich in werkelijkheid in een uiterst moeilijke positie. Dat het voor hem van belang is de met zooveel ophef aangekondigde economische Rijkspolitiek niet te laten mislukken, is zeker; maar wat kan hij doen om aan de Engelsche eischen tegemoet te komen? Het gekste is, dat hij zelfs bij zijn vragen om Engelsche gunsten zijn eigen menschen niet onverdeeld achter zich heeft. De graanbouwers uit de westelijke provinciën willen niets weten van Engelsche voorkeurrechten of Engelsche contingentteering ten gunste van hun graan. Hun redeneering is, dat de Engelsche markt toch heel hun

productie niet aan kan, en dat, als het buitenlandsch graan van de Engelsche markt gedrongen wordt, de concurrentie voor de Canadeezen in de rest van de wereld zooveel te moeilijker zal zijn. Die vrijhandelaarsredeneering van lieden, die door protectie begunstigd moesten worden, bracht Bennett in geen geringe verlegenheid, maar na eenige aarzeling besloot hij zijn eigenzinnige graanboeren tegen hun zin gelukkig te maken en graanrechten komen voor op de Canadeesche verlanglijst. Maar moeilijker nog is het voor Bennett — en hierover heb ik van tevoren reeds herhaaldelijk kunnen schrijven —, dat zijn eigenlijke politieke aanhangers, de industriëelen uit het Oosten, zich met hand en tand tegen de tariefverlagingen, die alleen aan eenige transactie waarde voor Engeland zouden kunnen geven, verzetten. Dit verklaart het lange getreuzel van Beaverbrook's held, vóór hij met uitgewerkte aanbiedingen voor den dag kon komen. En toen die aanbiedingen eindelijk kwamen, werden zij van Canadeesche zijde weliswaar als van ongewoonlijk belang voor de Engelsche industrieën voorgesteld, maar weldra rafelden de Engelsche deskundigen ze uiteen en verklaarden, dat dit belang hoogst problematisch was. Er werd daarbij met cijfers geschermd op een manier, die elk wetenschappelijk statisticus moet doen rillen. Veel verinning der inter-imperiale betrekkingen of verwarming der inter-imperiale gevoelens kan zeker van zulk gesjacher het gevolg niet zijn — nog een waarschuwing van de vrijhandelaars (de „Cobdenieten”), die door de practijk bevestigd wordt.

Intusschen heeft Bennett zijn eerste aanbod, dat ook door de Engelsche conservatieven onvoldoende geacht werd, verbeterd. Dit werd verwacht. Bijzonderheden ontbreken nog, maar men beweert, dat zelfs textielproducten ietwat ruimer zullen worden toegelaten. Daarvan hadden de Engelschen een volstrekte voorwaarde gemaakt. Zijn de Canadeezen nu dus werkelijk afgeweken van hun methode, die niemand minder dan Thomas in 1930 als „humbug” bestempelde, om de Engelsche industrie slechts door verhooging van de tarieven tegen het overige buitenland — in het bijzonder tegen de Ver. Staten — te willen bevordeelen. Dit werd nog kort geleden ontkend en men beweerde, dat Bennett wezenlijke tariefverlaging niet zou kunnen doorvoeren zonder een scheuring in zijn kabinet teweeg te brengen. De *Times* spoorde hem vrij openlijk aan er dat op te wagen, maar nu heet een overeenkomst bereikt en de „Canada First”-ijveraars denken er niet aan af te treden.

Beteekent het alles niet, dat de overeenkomst grootendeels schijn zal blijken? Men zegt hier nu, dat Sir Herbert Samuel zich ook, als het tot tarieven op levensmiddelen mocht komen, zich tot een protest onder het „agreement to disagree” zal vergenoegen, dat hij m.a.w. niet zal aftreden. Runciman's positie is moeilijker, wordt van liberale zijde niet zonder leedvermaak opgemerkt, omdat hij weliswaar verder dan Samuel tot het protectionisme is overgekomen, maar tevens nog in Februari verklaard heeft van belasting op levensmiddelen niet te willen weten. Maar het maakt alles den indruk van een spiegelgevecht, hier zoo goed als in Canada. De Canada First-ministers treden niet af, vermoedelijk omdat Bennett's concessies zoo heel ver niet gaan. En tegenover die niet vergaande concessies zullen Baldwin c.s. ook wel geen heel ernstige levensmiddelentariefpolitiek beginnen. Zij houden in elk geval, wordt verzekerd, een deurtje open voor Argentinië, Denemarken, en andere goede klanten (zooals bijv. Nederland). Hoe dat alles te rijmen valt, zal pas te zeggen zijn, als de resultaten vóór ons liggen.

AANTEKENINGEN.

De loop van het economisch herstel in de Vereenigde Staten.

De vaste stemming op de effectenbeurs te New-York in de afgelopen weken heeft de hoop op een ommekeer in de depressie verlevendigd. Vanzelf is hierbij de vraag ter sprake gekomen, welke bedrijfstak de eerste teekenen van een tendens naar een algemeen herstel zal geven. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat een juiste beoordeeling van de volgorde, waarin de verschillende economische krachten zich zullen herstellen, — indien dit mogelijk ware — van groote waarde zou blijken te zijn en zeer waarschijnlijk het herstelproces zou versnellen, indien de eerste teekenen van een verbetering zichtbaar waren.

Dit vraagstuk wordt in „The Guaranty Survey” van 25 Juli jl. besproken. De schrijver wijst erop, dat een dergelijk onderzoek zeer wordt bemoeilijkt door het gemis aan statistische gegevens en de gebreken van het statistisch materiaal, waarover men beschikt. Mede met het oog hierop beperkt de schrijver zich tot de na-oorlogse periode. Het voordeel hiervan is, dat men dan over meer statistieken kan beschikken. Bovendien heeft het economisch leven zich, wat bepaalde industrieën betreft, sedert den oorlog zoo ingrijpend gewijzigd, dat een vergelijking met de vóóroorlogse gegevens misleidend zou zijn.

De schrijver van dit maandbericht heeft daarom een tabel samengesteld, die gebaseerd is op de productie-index van de Guaranty Trust Company, met uitzondering van de werkgelegenheid in de fabrieken en de banksaldi.

Volgorde van opleving van de indicators van het bedrijfsleven.

1919	1921	1924	1928
Buitent. handel	Katoen	Buitent. handel	Kolen
Automobielen	Automobielen (1)	Constructie (1)	Staal (1)
Kolen	(1) Wagonlading (3)	Automobielen (3)	Constructie (2)
Constructie	(2) Constructie (4)	Katoen (3)	Automobielen (3)
Wagonladingen	(2) Buitent. handel (5)	Wagonlading (3)	Buitent. handel (3)
Katoen	(2) Staal (6)	Kolen (3)	Wagonlading (4)
Staal	(4) Ruwijzer (7)	Staal (4)	Ruwijzer (4)
Ruwijzer	(4) Kolen (19)	Ruwijzer (4)	Katoen (9)

De cijfers tusschen haakjes betreffen het aantal maanden, dat verloopt tusschen het herstel van de „leader” en dat van de overige bedrijfstakken, waarop de cijfers betrekking hebben. De waarde van deze tabel mag op het eerste gezicht problematisch lijken met het oog op het gemis aan uniformiteit in de volgorde, waarin verschillende deelen van het economisch leven herstellen. Bij nadere beschouwing kan men echter eenige conclusies trekken, die ongetwijfeld van betekenis zijn.

De meest belangrijke is misschien het feit, dat de staal- en de ruwijzerproductie een tendens vertoonen om achteraan te komen; dit feit is dientengevolge in strijd met de opvatting in sommige kringen, dat een stijging van de ijzer- en staalproductie tot de eerste teekenen van een industriele opleving behoort. IJzer en staal zijn echter basisproducten en worden in zoo-veel andere bedrijfstakken gebruikt, dat een verbetering in de verschillende industrieën niet meer dan als een tijdelijke fluctuatie kan worden beschouwd, tenzij zij dien omvang aanneemt, dat zij zich weerspiegelt in een stijging van de vraag naar ijzer- en staalproducten. Het feit, dat de staalproductie voor 1928 als tweede op de lijst voorkomt, wijzigt de bovenstaande conclusie slechts weinig; de depressie van 1928 was betrekkelijk klein, de constructie-bedrijvigheid bereikte omstreeks dien tijd een recordhoogte en de vraag uit het buitenland was vrij aanzienlijk.

De tweede belangrijke conclusie is, dat de automobielpeductie bijna steeds de eerste teekenen van opleving vertoonde. In geen enkel geval kwam de opleving in deze industrie later dan drie maanden na de eerste teekenen van een herstel. Ook de constructienijverheid behoorde eveneens tot de eerste bedrijfstakken, die zich herstelden. Alvorens uit het feit, dat de automobielpeductie en de constructienijverheid in de

afgelopen jaren tot de eerste voorlopers van het herstel hebben behoord, de gevolgtrekking mag worden gemaakt, dat bij een nieuw herstel deze twee industrieën weder een leidende positie zullen innemen, moet eerst een ander belangrijk feit naar voren worden gebracht. Er is namelijk geen reden voor de meening, dat de opeenvolgende verbeteringen in de industrie en in andere deelen van het economisch leven waarschijnlijk in dezelfde volgorde zullen plaats vinden als in het verleden.

Goed beschouwd geeft de huidige situatie echter voldoende grond voor de verwachting, dat de automobielpeductie opnieuw tot de eerste industrieën, die een opleving vertoonen, zal behooren, indien het algemeen herstel intreedt. Automobielen zijn consumptiegoederen, terwijl de productie kan worden uitgebreid bij de eerste teekenen van een toenemende koopkracht. De aankopen van nieuwe wagens in de laatste jaren zijn beneden de verwachtingen gebleven en het gemak, waarmede auto's op afbetaling kunnen worden gekocht, ondersteunen de meening, dat deze industrie spoedig zal reageeren op het toenemend vertrouwen van de consumenten.

Wat de constructienijverheid betreft, op dit gebied doen zich allerlei tegenstrijdige elementen voor. Onmiddellijk na den oorlog vond in het bouwbedrijf een sterke uitbreiding plaats, welke ongeveer tot het midden van 1928 duurde. De verminderde bedrijvigheid in 1929 werd toegeschreven aan een aanpassing, welke door een te grooten aanbouw noodzakelijk bleek, maar die men slechts van korten duur beschouwde. Kort daarop begon de hevige depressie, welke de bouwbedrijvigheid tot een minimum reduceerde. Iedere meening over den loop van het herstel in deze industrie, moet rekening houden met den bijna niet te bepalen factor betreffende den omvang, waarin de te groote uitbreiding zal worden opgevangen door de normale behoefte.

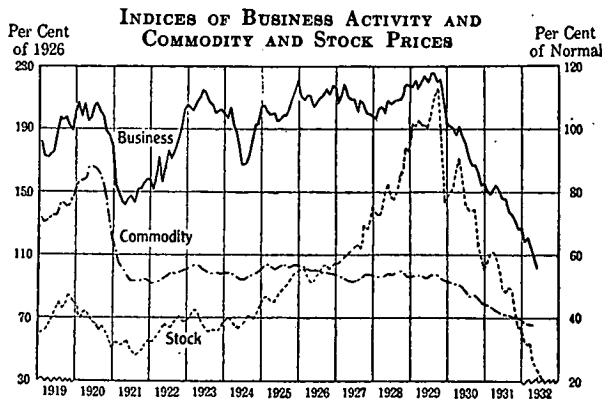
De vóóroorlogse theorieën verklaarden den overgang van de depressie naar een herstel uit de goedkope braakliggende geldmiddelen, die door de bouw-nijverheid werden aangetrokken, gestimuleerd door de afgenomen bouwkosten. Het is aan twijfel onderhevig, of deze verklaring ook voor de huidige situatie zal opgaan. Gedurende de laatste maanden heeft de Overheid op groote schaal bouwwerken ondernomen teneinde de werkloosheid te verzachten. De talrijke faillissementen en de verminderde bedrijvigheid rechtvaardigen niet de meening, dat de vraag naar industriele bouwwerken onmiddellijk zal toenemen, tenzij het herstel een eind op weg is. Het mag worden betwijfeld, of op het gebied van den particulieren woningbouw de potentiële vraag, die op het oogenblik bestaat zich in voldoende omvang zal uiten, totdat het vertrouwen is teruggekeerd en hypotheeken gemakkelijker kunnen worden verkregen; beide factoren zullen waarschijnlijk weer afhangen van een verbetering in andere deelen van het bedrijfsleven. Een factor, die het herstel in sommige deelen van het bouwbedrijf zal vertragen, is de moeilijke positie, waarin de onroerende goederenmarkt zich in vele streken bevindt.

De bovengenoemde voorbeelden zijn min of meer typeerend voor de proeven, die op verschillende deelen van het bedrijfsleven kunnen worden genomen. De buitenlandsche verhoudingen en de vooruitzichten van den export, die met het oog op de toeneming van het protectionisme niet zeer gunstig zijn, moeten in vele gevallen een belangrijke rol spelen bij iedere voorspelling. De afzet van goederen voor noodzakelijk levensonderhoud is slechts gering gedaald. Daarom kan men niet verwachten, dat het herstel hier even snel zal plaats vinden als op andere gebieden.

* * *

Het beste bewijs, dat de algemeene gang van zaken is verbeterd, zal gevonden worden in een stijging van

de productie-indices. Deze indices zijn echter eerst na eenige maanden beschikbaar. Degenen, die vlug op de hoogte willen zijn van de meer uitgesproken teekenen van een verbetering, zullen misschien weinig betere indices vinden dan de ontwikkeling van de effectenbeurs en van de groothandelsprijzen. Bijgaande grafiek geeft een vergelijking van de productie-indices van de Guaranty Trust Co. met het indexcijfer van groothandelsprijzen van het Bureau of Labor Statistics en de index van industriële aandelen van de Standard Statistics Co.

Zoals deze grafiek aangeeft, wordt een duurzame opleving in het bedrijfsleven gewoonlijk voorafgegaan door een stijging van de groothandelsprijzen en aandelen of zij gaat gepaard met een tendens naar stabilisatie. Deze ontwikkeling kan theoretisch worden verklaard. Een stabilisatie of aanzienlijke stijging van aandelen in tijden van depressie weerspiegelt meestal een toenemend vertrouwen van de zijde van de beleggers, terwijl een stabilisatie of stijging van de groothandelsprijzen nauwelijks denkbaar is, tenzij een sterke vraag in de plaats treedt van een afwachtende houding in het doen van aankopen. Men moet echter in het oog houden, dat, waar deze indices zeer gevoelig zijn voor veranderingen in de werkelijke en te verwachten bedrijvigheid, een stijgende beweging gedurende een korte periode niets anders kan betekenen dan een weerspiegeling van ongemotiveerde verwachtingen en van een verkeerd uitgangspunt.

De handelsbeweging van Engeland.

De ontwikkeling van den in- en uitvoer van Engeland dient thans met bijzondere belangstelling te worden gevolgd. Immers vergeleken met vorige jaren doen thans twee zeer belangrijke factoren hun invloed op de handelsbeweging gelden, t.w. de depreciatie van het Pond en de nieuwe protectionistische maatregelen. Met het oog hierop is het bovendien van belang den uitvoer van Engeland naar de waarde te vergelijken met dien van andere landen, teneinde na te gaan, of dit land door het verlaten van den gouden standaard, wat de opbrengst van zijn uitvoer betreft, in een betere positie is komen te verkeren dan andere belangrijke exportlanden.

Dit laatstgenoemde punt hebben wij reeds onderzocht in ons „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht“¹⁾, waar wij tot de conclusie kwamen, dat vergeleken met 1930 de daling van de uitvoerwaarde van Engeland zeer aanzienlijk is en die van vele andere Europeesche landen overtreft.

In het maandbericht van de Midland Bank wordt de invloed van de twee genoemde factoren nagegaan. De schrijver van dit overzicht wijst erop, dat men met het trekken van conclusies zeer voorzichtig moet zijn, omdat thans nog geen definitief oordeel gegeven kan worden met het oog op den korten tijd, die sedert het opgeven van den gouden standaard en het invoeren van een nieuw tarief is verlopen. Onder dit voor-

behoud is het niettemin van belang de in- en uitvoercijfers iets nader te beschouwen.

De volgende tabel toont de ontwikkeling van de handelsbeweging met 1924 als basisjaar. Men moet in het oog houden, dat de gouden standaard op 21 Sept. 1931 werd losgelaten, dat voorloopige invoerrechten in November werden ingevoerd en dat het nieuwe tarief op 1 Maart in werking is getreden.

Volumen van de handelsbeweging van Engeland.
(1924 = 100).

	Netto Invoer				Uitvoer		
	Levensmiddelen	Grondstoffen	Fabricaten	Totaal	Fabricaten	Totaal	Heruitvoer
1929: Jaar..	111.6	112.3	130.3	116.3	106.9	105.1	80.2
1930: Jaar..	113.0	100.4	130.5	113.6	85.7	86.1	76.6
3de kw. . .	108.1	90.7	126.2	107.6	81.9	82.6	67.2
4de „ . .	132.2	101.5	131.8	123.3	78.0	81.1	74.8
1931: Jaar..	122.3	94.3	132.7	116.9	63.5	65.6	73.2
1ste kw. . .	110.4	95.8	119.0	108.1	65.3	66.9	72.9
2de „ . .	112.9	89.2	126.7	109.8	61.7	63.7	82.4
3de „ . .	122.2	84.0	134.3	114.6	63.5	64.0	61.9
4de „ . .	143.6	108.1	150.9	135.2	63.8	67.9	75.7
1932:							
1ste kw. . .	116.2	109.7	92.0	107.3	66.1	66.2	77.2
2de „ . .	110.8	92.3	77.7	96.7	68.4	67.7	69.7

Beschouwt men deze cijfers, dan blijkt, dat in het laatste kwartaal van 1931 meer werd ingevoerd dan in dat van 1930, ondanks de depreciatie van het Pond; vooral de invoer van fabricaten nam sterk toe. Deze ontwikkeling, die tegen de verwachtingen plaats vond; is waarschijnlijk toe te schrijven aan de gevraagde importen. In de eerste helft van dit jaar is het verloop geheel anders geweest. De invoer van levensmiddelen bleef gelijk, die van grondstoffen nam iets toe, terwijl die van fabricaten sterk daalde, vooral in het tweede kwartaal na de invoering van het nieuwe tarief. Duidelijk blijkt, dat het tarief en het loslaten van den gouden standaard — de eerste maatregel waarschijnlijk meer dan de tweede — bijna onmiddellijk een vermindering van den invoer heeft teweeggebracht.

De uitvoer van fabricaten en alle andere artikelen is in 1931 zeer sterk gedaald, maar toonde in het laatste kwartaal een klein herstel. Dit herstel heeft zich dit jaar gehandhaafd, waardoor de uitvoer grooter is dan een jaar geleden. Aan de geringe stijging te oordeelen, zou men kunnen afleiden, dat het loslaten van den gouden standaard weinig resultaat heeft opgeleverd. Daarbij moet men echter niet uit het oog verliezen, dat de internationale handelsbeweging sterk is ingekrompen. Deze handhaving van den uitvoer acht de schrijver dan ook een zeer gunstig resultaat.

Daar het tarief voornamelijk werd ingevoerd om het toenemende invoersaldo te verminderen, is het van betekenis de veranderingen in de waarde te beschouwen. De volgende tabel vergelijkt de cijfers van de eerste helft van dit jaar met de overeenkomstige cijfers van 1929 en 1931.

Waarde van de handelsbeweging van Engeland
in miljoenen £

	Eerste 6 maanden			Daling in proc.	
	1929	1931	1932	1929-31	1931-32
Invoer:					
Levensmiddelen, enz.	257.8	197.6	184.5	23.4	6.6
Grondstoffen	179.3	90.4	89.5	49.6	1.0
Fabricaten	162.8	124.4	81.7	23.6	34.3
Totaal	604.7	417.8	360.0	30.9	13.9
Uitvoer:					
Levensmiddelen, enz.	25.6	17.7	16.0	30.6	9.6
Grondstoffen	39.4	23.7	21.8	39.8	8.0
Fabricaten	284.1	150.4	143.0	47.1	4.9
Totaal	358.7	199.2	187.0	44.5	6.1
Heruitvoeren	60.6	35.7	29.3	41.1	17.9

In een periode van dalende prijzen kan men verwachten, dat de waarde van den in- en uitvoer van fabricaten minder snel zal dalen dan die van grondstoffen. Dit was dan ook in de periode van 1929 tot 1931 voor den invoer, maar niet voor den uitvoer het geval. Hierin komt de kwetsbare positie van Enge-

¹⁾ Zie Economisch-Statistische Berichten van 20 Juli jl.

land tot uiting. Het omgekeerde vond in de periode van 1931/'32 plaats.

Wat de gevolgen op den langen duur van de genoemde maatregelen ook mogen zijn, het staat vast, zoo merkt de schrijver van deze beschouwing op, dat zij de handelsbalans meer in evenwicht hebben gebracht.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

„The Economist” schrijft: Het algemeen indexcijfer van scheepsvrachten daalde in Juli ongeveer 3,8 pCt. Het huidige cijfer van 80,1 is 8,2 pCt. lager dan in Juli 1931.

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis (Gemiddeld v. 1898-1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd.v.1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Juli 1931	81,2	85,5	86,3	87,6	87,8	95,2	87,3
Aug. „	80,6	82,3	88,3	88,4	87,3	92,6	80,6
Sept. „	82,5	83,1	86,3	86,1	85,2	97,9	86,9
Oct. „	90,8	91,5	89,6	97,6	94,0	106,8	95,0
Nov. „	91,1	92,0	85,0	99,1	98,8	108,6	95,8
Dec. „	91,0	90,4	85,0	98,1	03,0	105,0	95,4
Jan. 1932	88,8	85,2	88,2	90,9	198,3	101,5	92,2
Febr. „	88,7	85,5	89,0	87,4	95,8	99,7	91,0
Mrt. „	87,3	86,3	87,0	87,7	95,9	103,3	91,2
April „	86,1	91,7	86,0	90,8	99,3	96,1	91,7
Mei „	86,3	89,6	81,6	93,5	88,8	88,1	88,0
Juni „	83,3	87,4	77,1	93,1	82,3	76,6	83,3
Juli „	82,6	80,9	75,7	90,8	79,5	71,2	80,1

De vrachtenmarkt verkeerde over het algemeen in een deprimeerende toestand; de zaken waren beperkt, terwijl er over-aanbod van tonnage was, ondanks het groote aantal opgelegde schepen.

De volgende tabel geeft ons indexcijfer te zien, herleid tot 1913 = 100:

Maand	1929	1930	1931	1932
Januari	109,6	81,2	81,2	79,2
Februari	106,7	76,5	81,9	78,2
Maart	102,6	75,5	81,3	78,4
April	99,1	77,1	80,8	78,8
Mei	97,3	76,1	81,8	75,6
Juni	92,1	75,7	78,1	71,6
Juli	94,8	78,1	75,0	68,9
Augustus	96,1	82,6	74,4	
September	95,3	83,6	74,7	
October	93,3	81,7	81,7	
November	88,3	79,3	82,3	
December	86,2	81,5	82,0	
Jaarl. gemiddelde	96,8	79,1	79,6	

Rectificatie.

Dr. Ir. W. H. C. Knapp vestigt onze aandacht er op, dat de prijs van zijn boek „Wereldontwrichting en Wereldherstel” gebonden f 4.50 bedraagt; dit boek is eveneens bij den boekhandelaar te bestellen, zulks in afwijking van onze mededeeling in het nummer van 27 Juli jl. (zie de noot op blz. 582).

ONTVANGEN BOEKEN.

Voorlezingen over zee-assurantie door Mr. A. A. W. van Wulfften Palthe, tweede verbeterde en vermeerderde druk. (Rotterdam 1932; N.V. Drukkerij M. Wijt & Zonen. Prijs f 1.20).

In dit boek worden behandeld het risico, de omvang en de verplichtingen van den assureur; Art. 251 en de renuntiatie-clausule, abandonnement, de persoon van den verzekerde, de subrogatie; de beide cascopolissen en de goederenpolis en de schaderegelng.

(Vervolg zie pag. 650.)

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN. GELDKOERSEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen. BANKDISCONTO'S.

Ned. Disc. Wissels. 2 1/2 19 Apr. '32	Lissabon 6 1/2 4 Apr. '32
Bk. Bel. Binn. Eff. 3 19 Apr. '32	Londen 2 30 Juni '31
Vrsch. in R.C. 3 19 Apr. '32	Madrid 6 1/2 8 Juli '31
Athene 10 8 Aug. '32	N.-York F.R.B. 2 1/2 23 Juni '32
Batavia 4 1/2 10 Mrt. '30	Oslo 4 1/2 20 Mei '32
Belgrado 7 1/2 20 Juli '31	Parijs 2 1/2 9 Oct. '31
Berlijn 5 27 Apr. '32	Praag 5 11 Apr. '32
Boekarest 7 3 Mrt. '32	Pretoria 6 13 Nov. '31
Brussel 3 1/2 13 Jan. '32	Rome 5 2 Mei '32
Budapest 5 1 Juli '32	Stockholm 4 3 Juni '32
Calcutta 4 7 Juli '32	Tokio 5 11 Juli '32
Dantzig 4 12 Juli '32	Weenen 7 17 Mrt. '32
Helsingfors 6 1/2 19 Apr. '32	Warschau 7 1/2 3 Oct. '30
Kopenhagen 4 30 Mei '32	Zwits. Nat. Bk. 2 22 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1932				1931	1930	1914
	13 Aug.	8/13 Aug.	1/6 Aug.	25/30 Juli	10/15 Aug.	11/16 Aug.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1/4-1/2	1/4-1/2	1/4-1/2	1/4-9/16	13/16-13/16	13/4-13/16	3/8-3/16
Prolong.	—	1	1	1	1-1/2	1 1/4-2	2 1/4-3/4
Londen Daggeld ...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	2 1/2-4	1 1/2-2 1/2	1 3/4-2
Partic. disc.	1 1/16-3/4	5/8-3/4	1 1/16-3/4	1 1/16-7/8	4 1/4-3/8	2 1/4-5/16	4 1/4-3/4
Berlijn Daggeld ...	5 1/8-6	5 1/8-6	5 1/8-6 1/2	5 1/8-7	8-10	1 1/2-4 1/2	—
Maandgeld	5-6 1/2	5-6 1/2	5-6 1/2	5-6 1/2	8-9	3 1/4	—
Part. disc.	4 1/2	4 1/2	4 1/2	4 1/2	8-9	3 1/4	2 1/8-1/2
Waren-wissel.	5-1/2	5-1/2	5-1/2	5-1/2	—	3 1/4	—
New York Daggeld 1)	2-1/4	2-1/4	2-1/4	2-1/4	1 1/2-5/4	2 1/2-3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	7/8	7/8	7/8	7/8	1	2	—

1) Koers van 12 Aug. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New-York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
9 Aug. 1932	2.48 1/16	8.63	59.11	9.73 1/4	34.46 1/2	99 1/8
10 „ 1932	2.48 3/8	8.65 3/4	59.10	9.73 1/4	34.46 1/2	99 3/8
11 „ 1932	2.48 7/16	8.67	59.12 1/2	9.73 1/4	34.47	99 3/8
12 „ 1932	2.48 3/8	8.62 1/8	59.12 1/2	9.73	34.46	99 3/8
13 „ 1932	2.48 7/16	8.64 3/8	59.17	9.73 1/2	34.46	99 3/8
15 „ 1932	2.48 1/16	8.64 1/2	59.12 1/2	9.73 1/4	34.46	99 3/8
Laagste d.w. 1)	2.4805	8.59	59.05	9.72 3/4	34.43	99
Hoogste d.w. 1)	2.4855	8.69 3/8	59.17	9.73 3/4	34.47	99 1/2
8 Aug. 1932	2.48 1/16	8.58 3/4	59.11	9.73 3/4	34.48	99 3/8
1 Aug. 1932	2.48 1/2	8.74	59.12 1/2	9.73 1/2	34.50	99 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milana **)	Madrid **)
9 Aug. 1932	48.42 1/2	—	7.36	1.50	12.68	20.25
10 „ 1932	48.38	—	7.35	1.50	12.70	20.10
11 „ 1932	48.39 1/2	—	7.34	1.50	12.70	20. —
12 „ 1932	48.36	—	7.34	1.50	12.71	20.05
13 „ 1932	48.36	—	7.35	1.50	—	—
15 „ 1932	48.40	—	7.35	1.50	12.71	20.02 1/2
Laagste d.w. 1)	48.34	—	7.33	—	12.67	19.85
Hoogste d.w. 1)	48.42	35. —	7.39	1.50	12.74	20.30
8 Aug. 1932	48.37 1/2	—	7.35	1.50	12.67 1/2	20.25
1 Aug. 1932	48.36	—	7.36	1.50	12.65	20.07 1/2
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
9 Aug. 1932	44.45	46.50	43.40	3.80	—	2.17
10 „ 1932	44.60	46.25	43.40	3.80	—	2.16
11 „ 1932	44.50	46.30	43.45	3.75	—	2.15 1/2
12 „ 1932	44.50	46.10	43.35	—	—	2.16
13 „ 1932	44.45	46.25	43.35	—	—	2.16
15 „ 1932	44.50	46.25	43.25	3.70	—	2.16
Laagste d.w. 1)	44.15	45.90	43.05	3.60	—	2.14
Hoogste d.w. 1)	44.60	46.40	43.50	3.85	—	2.18
8 Aug. 1932	44.20	46.30	43.30	3.75	—	2.17 1/2
1 Aug. 1932	45. —	47.10	44. —	3.75	—	2.16 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
9 Aug. 1932	3,47 ⁷ / ₈	3,91 ¹¹ / ₁₀	23,79 ¹ / ₂	40,25
10 " 1932	3,49 ¹ / ₈	3,92	23,80	40,27
11 " 1932	3,48 ³ / ₈	3,91 ¹¹ / ₁₀	23,79	40,25
12 " 1932	3,47 ¹ / ₈	3,91 ¹¹ / ₁₀	23,79	40,25
13 " 1932	3,48 ⁷ / ₁₆	3,91 ⁷ / ₈	23,79	40,26
15 " 1932	3,48 ³ / ₈	3,92 ¹ / ₈	23,82	40,27 ¹ / ₂
17 Aug. 1931	4,85 ⁷ / ₈	3,92	23,75	40,32 ¹ / ₂
Muntpariteit..	4,86	3,90 ³ / ₈	23,81 ¹ / ₂	40 ¹ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	30 Juli 1932	6 Aug. 1932	8/13 Aug. 1932 Laagste/Hoogste	13 Aug. 1932
Alexandrië..	Piaat. p. £	97 ³ / ₈	97 ³ / ₈	97 ³ / ₈	97 ³ / ₈
Athene	Dr. p. £	540	535	520	550
Bangkok....	Sh. p. tical	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈
Budapest ...	Pen. p. £	20 ³ / ₈	20 ³ / ₈	20	21
Buenos Aires	d. p. \$	40 ³ / ₈	40 ³ / ₈	40 ³ / ₈	40 ³ / ₈
Calcutte....	Sh. p. rup.	1/6 ⁸ / ₃₂	1/6 ¹ / ₈	1/6 ¹ / ₈	1/6 ⁷ / ₈
Constantin..	Piaat. p. £	730	720	720	725
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3 ³ / ₈	1/3 ³ / ₈	1/3 ³ / ₈	1/5 ¹ / ₁₆
Kobe	Sh. p. yen	1/6 ⁷ / ₁₆	1/6 ¹ / ₁₆	1/5 ⁹ / ₁₆	1/6 ³ / ₁₆
Lissabon....	Escu. p. £	110	110	109 ³ / ₈	110 ³ / ₈
Mexico	\$ per £	12.45	12.—	11.75	12.25
Montevideo	d. per £	29 ¹ / ₈	29 ¹ / ₈	28	32
Montreal ...	\$ per £	4.04 ¹ / ₈	3.95 ¹ / ₈	3.94 ¹ / ₈	4.02 ¹ / ₈
Riod. Janeiro	d. per Mil.	5 ¹ / ₈	5 ¹ / ₈	b	5 ¹ / ₈
Shanghai ...	Sh. p. tael	1/8 ⁷ / ₁₀	1/8 ¹¹ / ₁₀	1/8 ⁹ / ₁₀	1/10 ³ / ₈
Singapore ..	id. p. \$	2/3 ²⁷ / ₃₂	2/3 ²⁷ / ₃₂	2/3 ³ / ₈	2/3 ²⁷ / ₃₂
Valparaiso 1).	\$ per £	58	58	58	58
Warschau ..	Zl. p. £	31 ¹ / ₂	30 ³ / ₈	30 ³ / ₈	31 ¹ / ₂

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOLDPRIJS 2)

Londen 1)		N. York 2)	
9 Aug. 1932..	17 ¹¹ / ₁₆	28 ¹ / ₈	118/7
10 " 1932..	17 ⁷ / ₈	28 ³ / ₈	118/2
11 " 1932..	18 ¹¹ / ₁₆	30	118—
12 " 1932..	18 ¹ / ₂	28 ³ / ₈	118/3
13 " 1932..	17 ¹¹ / ₁₆	27 ⁷ / ₈	118/4
15 " 1932..	18 ¹ / ₈	28 ³ / ₈	118/5
17 Aug. 1931..	12 ⁵ / ₈	27 ¹ / ₈	84/10
27 Juli 1914..	24 ¹¹ / ₁₆	59	84/10 ³ / ₈

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	30 Juli 1932	6 Aug. 1932
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 8.739.425,98	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	539.864,38	—
Voorschotten op ult. Juni 1932 aan de gem. verst. op v. haar d. de Rijksadm. te heffen gem. ink. bel. en opc. op de Rijksink. bel.	4.140.138,28	f 4.140.138,28
Voorschotten op ult. Juni 1932 aan de gem. verstr. op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. alsmede opc. op de belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorschotten aan Ned.-Indië	227.756.988,82	229.000.440,34
Id. aan Suriname	12.548.995,29	12.552.990,29
Id. aan Curaçao	7.936.055,50	7.937.660,50
Kasvord. weg. credietverst. afh. buitenl. Dagdeleeningen tegen onderpand ..	109.038.328,16	109.138.827,64
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1)	23.106.433,17	25.815.945,87
Id. op andere Staatsbedrijven 1)	16.150.247,32	16.294.303,60
Vertr. t. laste der Rijksbegr. kasdeleeningen aan gemeenten (saldo)	66.972.529,79	66.281.222,90
Verplichtingen.		
Voorshot door de Ned. Bank ing. art. 16 van haar octrooi verstrekt	—	f 2.414.315,15
Schuld a/d Bank v. Ned. Gemeenten ..	—	387.784,42
Schatkistbiljetten in omloop	f 230.593.000,—	265.352.000,—
Schatkistpromessen in omloop	169.010.000,—	142.660.000,—
Zilverbons in omloop	1.768.140,—	1.760.086,50
Schuld op ultimo Juni 1932 aan de gem. weg. v. h. d. de Rijksadm. geh. gem. ink. bel. en opc. op de Rijksink. bel.	—	—
Schuld op ultimo Juni 1932 aan de gemeenten enz.	2.049.674,92	2.049.674,92
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1)	25.381.954,35	25.677.461,07
Id. aan het Staatsbedrijf d. P., T. en T. 1)	80.124.451,35	85.403.301,34
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	282.110,17	282.110,17
Id. aan diverse instellingen 1)	10.590.014,63	10.605.621,50

1) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	6 Aug. 1932	13 Aug. 1932
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	f 229.000.000,—	f 234.178.000,—
Schatkistpromessen	12.895.000,—	11.695.000,—
Schatkistbiljetten	30.915.000,—	28.415.000,—
Muntbiljetten in omloop	2.485.000,—	2.497.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	9.183.000,—	9.183.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	751.000,—	960.000,—
Voorshot van de Javasche Bank	14.002.000,—	13.120.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 15 Augustus 1932.

Activa.		
Binnel. Wis. Hfdbk. f	36.224.696,72	
sels, Prom., Bijbnk. „	1.199.564,27	
enz. in disc. Ag. sch. „	7.692.172,05	f 45.116.433,04
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef. f	71.335.835,—	—
Af: Verkochtaar voor de bk. nog niet afgel. „	—	71.335.835,—
Beleeningen		
incl. vrsch. Hfdbk. f	27.126.053,17	
in rek.-crt. Bijbnk. „	5.394.086,06	
op onderp. Ag. sch. „	53.859.822,81	
	f 86.379.962,04	
Op Effecten	f 85.450.270,29	
Op Goederen en Spec. „	929.691,75	86.379.962,04
Voorschotten a. h. Rijk		
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 160.692.340,—	
Muntmat., Goud ..	922.983.066,99	
	f 1.023.675.406,99	
Munt, Zilver, enz. „	18.498.635,04	
Muntmat., Zilver.. „	—	1.042.174.042,03 1)
Belegging 1/6 kapitaal, reserves en pensioenfonds		20.173.609,94
Gebouwen en Meub. der Bank		5.000.000,—
Diverse rekeningen		14.743.453,63
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221) ..		19.331.195,17
		f 1.304.254.530,85
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	3.000.000,—	
Bijzondere reserve	5.000.000,—	
Pensioenfonds	8.176.334,27	
Bankbiljetten in omloop	988.043.515,—	
Bankassigtiën in omloop	341.607,98	
Rek.-Cour. f Het Rijk f	11.879.335,74	
saldo's: Anderen „	265.851.084,92	277.730.420,66
Diverse rekeningen	—	1.962.652,94
		f 1.304.254.530,85
Beschikbaar metaalsaldo	f 535.208.781,59	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „		1.338.021.950,—
1) Waarvan in het buitenland f 5.520.302,58.		
Voornaamste posten in duizenden guldens.		

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischn. schulden	Beschikb. Metaal-saldo 1)	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
15 Aug. '32	100692	922.983	988.044	278.072	535.209	82
8 " '32	100692	921.711	995.654	271.119	532.456	82
1 " '32	100692	919.957	1015.306	259.518	527.514	81
25 Juli '32	100692	915.108	983.086	280.852	528.097	82
18 " '32	100693	909.785	988.754	272.073	524.081	82
11 " '32	100793	908.471	999.198	264.309	521.864	81
17 Aug. '31	88.689	551.991	935.024	170.742	233.293	61
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 2)
15 Aug. 1932	45.116	—	86.380	71.336	14.743
8 " 1932	44.480	—	85.228	71.336	14.774
1 " 1932	45.604	—	97.048	71.336	16.440
25 Juli 1932	44.783	—	92.971	69.023	16.434
18 " 1932	45.494	—	94.404	71.845	13.404
11 " 1932	45.867	—	98.550	68.653	15.685
17 Aug. 1931	54.477	—	87.985	229.986	65.162
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

CURAÇAOISCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Disconto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen 1)	Diverse rekeningen 2)
1 Juli 1932	4.857	5.272	194	87	865	143
1 Juni 1932	4.839	5.246	199	27	893	122
1 Mei 1932	4.827	5.309	185	25	1.059	198
1 April 1932	4.839	5.489	192	134	1.045	131
1 Maart 1932	4.842	5.338	211	75	920	121
1 Februari 1932	4.524	5.000	192	141	847	450
1 Juli 1931	4.674	5.145	132	118	1.293	372

1) Sluitp. der activa. 2) Sluitp. der passiva. 3) Schuld aan de Kolonie.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
13 Aug. 1932	148.880		222.090	33.960	46.460
6 " 1932	149.360		223.230	33.810	46.544
30 Juli 1932	150.500		218.800	37.100	48.140
16 Juli 1932	104.850	44.816	222.272	32.672	47.648
9 " 1932	104.849	45.509	226.383	32.381	46.851
2 " 1932	104.847	45.377	221.128	35.719	47.485
25 Juni 1932	104.827	45.215	219.816	34.870	48.167
15 Aug. 1931	109.853	41.921	247.092	22.182	44.064
16 Aug. 1930	138.442	26.648	269.342	40.951	40.973
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Dis-conto's	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
13 Aug. 1932		90.950		***	58
6 " 1932		93.920		***	58
30 Juli 1932		93.600		***	59
16 Juli 1932	9.963	20.435	41.331	22.289	59
9 " 1932	10.128	21.208	40.212	23.235	58
2 " 1932	10.267	21.835	40.232	29.145	58
25 Juni 1932	9.936	22.638	39.698	27.648	59
15 Aug. 1931	9.163	16.251	45.357	38.581	56
16 Aug. 1930	10.135	31.366	46.494	51.077	53
25 Juli 1914	7.259	6.395	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
10 Aug. 1932	139.419	370.819	42.744	15.236	19.338
3 " 1932	139.400	374.728	35.835	14.314	20.917
27 Juli 1932	138.576	369.286	43.440	15.280	23.768
20 " 1932	137.422	365.759	45.825	14.307	26.008
13 " 1932	137.205	366.271	45.124	14.771	24.948
6 " 1932	136.965	366.679	44.465	14.991	26.247
12 Aug. 1931	133.304	360.051	46.947	7.051	22.097
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
10 Aug. '32	70.554	10.668	85.323	34.579	43.600	33 ¹ / ₁₆
3 " '32	75.979	11.491	84.952	36.300	39.672	29 ¹³ / ₁₆
27 Juli '32	68.771	11.242	88.186	34.561	44.291	33
20 " '32	66.231	13.379	88.024	33.727	46.663	34 ¹ / ₁₆
13 " '32	65.786	17.048	82.759	33.567	45.934	34 ¹³ / ₃₂
6 " '32	67.627	20.947	80.923	34.241	45.286	33 ³ / ₁₆
12 Aug. '31	53.226	19.434	58.163	34.879	48.253	42 ²⁹ / ₃₂
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitend.	Wissels	Waarv. op het buitend.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
5 Aug. '32	82.179	1.235	3.365	5.101	2.098	2.823	3.200
29 Juli '32	82.168	1.233	3.384	6.002	2.097	2.747	3.200
22 " '32	82.310	1.228	4.473	5.023	1.843	2.753	3.200
15 " '32	82.408	1.221	4.458	4.874	1.844	2.794	3.200
7 Aug. '31	58.557	880	12.210	19.674	14.488	2.827	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541		8	769

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diversen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
5 Aug. '32	6.621	2.332	81.598	1.589	2.612	21.240
29 Juli '32	6.621	2.294	82.118	1.107	2.633	22.033
22 " '32	6.626	2.301	80.802	1.496	2.666	23.217
15 " '32	6.626	2.406	81.547	772	2.687	22.990
7 Aug. '31	5.065	2.140	79.007	1.765	7.919	15.306
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	913

¹⁾ Sluippost activa.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 16 Augustus 1932.

Bij het begin der week was tarwe nog vast en hooger. De ongunstige Canadeesche oogstberichten werkten nog na en ook verder ging de vaste stemming uit van Noord-Amerika in verband met de vaste markt voor effecten en de meeste goederensoorten aldaar. Het Amerikaansche publiek trad weer op als koper aan de graantermijnmarkten. In Europa bestond goede vraag slechts in Engeland, waar men vooral Australische tarwe, waarvan aanbod en verschepingen sterk zijn afgenomen, gaarne kocht. Nieuwe verkoopen van Australische tarwe naar het Verre Oosten steunden die zaken. Ook Canadeesche tarwe vond in Engeland steeds koopers, maar op het Europeesche vasteland bleef de vraag slecht, nu de Fransche oogst groot genoeg schijnt te zijn voor de geheele tarwebehoefte van het land, Duitsland een grooten oogst heeft en Nederland eveneens veel meer tarwe zal binnenhalen dan verleden jaar. De kleine omvang der wereldverschepingen en van de naar Europa onderweg zijnde hoeveelheden alsmede het karige aanbod van het Zuidelijk halfrond en het weinig dringende karakter van het Russische aanbod steunden de markt. Intusschen profiteerde Rusland van de prijsstijging door in ruimere mate tarwe naar Engeland te verkoopen. Dat het Russische aanbod niet dringender is, is waarschijnlijk niet slechts het gevolg van de wijziging in de Russische verkoop- en verschepingsmethodes, doch ook van den tragen voortgang der oogstwerkzaamheden. In de tweede helft der week is de vaste marktstemming verloren gegaan. Eerste aanleiding daartoe vormden de op 11 Augustus gepubliceerde oogstrapporten in Canada en de Ver. Staten, die voor stand en opbrengst der zomertarwe minder achteruitgang aangaven dan de recente klachten over hitte en droogte hadden doen vermoeden. Daarbij kwamen de flauwere stemming aan de effectenmarkt en de voortdurend slechte vraag op het Europeesche vasteland. Ook Engeland kocht minder en evenals de prijsstijging was uitgegaan van Noord-Amerika, was dat nu ook met de reactie het geval. Op 15 Augustus trad te Chicago en Winnipeg weer een herstel in, waarna Chicago nog ongeveer 3½, Winnipeg 2½ dollarcent per 60 lbs. lager sloten dan een week tevoren.

Voor rogge is de vraag slecht wegens den zeer grooten voorraad in Duitsland, dat evenals Polen dringend rogge offreerde tot tenslotte flink dalende prijzen in de naburige landen weinig koopers vindt, omdat ook daar de nieuwe rogge beschikbaar is of spoedig komt. In Noord-Amerika heeft rogge eerst nog de prijsstijging van tarwe gevolgd en daarna weder de verlaging, doch zaken naar Europa kwamen zeer weinig tot stand. Het aanbod uit Rusland is ook van rogge niet dringend en zaken in Russische rogge komen dan ook zeer weinig voor.

Ook maïs heeft in het begin der afgelopen week eenige vaste dagen gekend. Behalve de vaste markt voor tarwe was ook de vermindering der Argentijnsche verschepingen daarvan de oorzaak. Weliswaar was in Nederland de vraag niet zoo groot als eenigen tijd geleden, doch ook de aanvoeren waren kleiner en bleken de behoefte niet meer te overtreffen. Voor maïs op aflading in de eerstvolgende maanden bestond aanvankelijk goede vraag. Naar Nederland worden daarin geregeld zaken gedaan en Argentijnsche verschepers konden tevens tot iets gestegen prijzen ook hun spoedig in Nederlandsche havens verwachte partijen opruimen. Levendig was de markt nu en dan in Engeland en ook naar België vond een flinke omzet plaats. Ook voor maïs is echter in de tweede helft der week de markt flauwer geloopen. De opnieuw sterk vermeerderde Rotterdamse aanvoeren overtroffen weder de vraag, die wegens het beschikbaar komen van de nieuwe rogge eenigszins afnam, en op 15 Augustus werd aangekomen Platamaïs hier ongeveer f 3.— per 2000 KG. lager verkocht dan eenige dagen tevoren. In Argentinië waren de prijzen 5 à 10 centavos per 100 KG. gedaald en ook Platamaïs op aflading kwam wat lager te koop. Van dringend aanbod door verschepers is echter geen sprake. Eenigen steun ondervond de markt te Rotterdam door verkoopen van aangekomen Platamaïs naar Engeland. Roemenië is sterker aan de markt gekomen met maïs, doch de verschepingen blijven nog klein en in de Ver. Staten en Zuid-Afrika zijn de prijzen nog te hoog om ernstig met Argentinië te concurreeren.

Gerst op aflading was uit Roemenië deze week flauw met sterk aanbod en, nu Duitsland niet koopt, weinig zaken. Slechts in de eerste dagen der week, toen de laatste prijsverlaging nog niet was ingetreden, kocht men in Nederland vrij wat Donaugerst zoowel in spoedig ladende booten als op latere verscheping. Canada vraagt nog steeds

AANVOEREN in tons van 100 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	7/13 Aug. 1932	Sedert 1 Jan. 1932	Overeenk. tijdvak 1931	7/13 Aug. 1932	Sedert 1 Jan. 1932	Overeenk. tijdvak 1931	1932	1931
Tarwe	12.099	895.087	807.124	—	7.650	10.015	902.737	817.139
Rogge	19.566	329.067	193.757	—	1.543	324	330.610	194.081
Boekweit	271	16.399	16.975	—	—	145	16.399	17.120
Mais	20.369	840.766	715.212	12.843	220.902	160.082	1.061.668	875.294
Gerst	8.994	244.696	381.665	550	8.535	21.915	253.231	403.580
Haver	410	119.343	176.278	219	3.241	1.410	122.584	177.688
Lijnzaad	1.765	170.403	130.737	31.080	262.331	309.997	432.734	440.734
Lijnkoek	850	66.517	67.607	—	50	204	66.567	67.811
Tarwemeel	500	14.584	65.157	35	9.176	18.908	23.760	84.065
Andere meelsoorten	8	23.530	25.827	51	8.292	8.165	31.822	33.792

hooge prijzen, die ver boven de Roemeensche en Russische liggen, doch desondanks werd Canadeesche gerst aanvankelijk nog geregeld in Nederland gekocht. Het voornamelijk uitblijven van Russische verschepingen steunde aanvankelijk de markt, doch zaken in Russische gerst op aflading kwamen vooral naar Engeland tot stand. Voor in Nederland beschikbare en spoedig verwachte gerst is de vraag tot de belangrijke premie boven latere posities niet groot, doch de prijzen ondergingen slechts weinig verlaging.

SUIKER.

De stemming was gedurende de afgelopen week op de verschillende suikermarkten nogal onregelmatig.

In het begin van de week bestond in Amerika flinke kooplust voor ruw-suiker en werd 1.15 d.c. grif betaald. Nederhand trokken koopers zich echter weer wat terug.

De New-Yorksche termijnmarkt was aanvankelijk vast. In het midden van de week trad een reactie in. De slotnoteringen luiden als volgt: Sept. 1.09, Oct. 1.10, Dec. 1.13, Jan. 1.09 en Mrt. 1.09, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.15 bedroeg.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 53.000 tons, de versmeltingen 56.000 tons tegen 55.500 tons verleden jaar en de voorraden 250.000 tons tegen 249.850 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1932	1931	1930
	tons	tons	tons
Productie	(Raming) 2.700.000	3.122.186	4.671.260
Ontvangsten	33.089	35.897	53.277
Totaal sedert 1/1	1.323.459	1.622.925	3.087.431
Verscheppingen	64.283	110.970	114.863
Voorraad afscheepavens ..	1.036.722	1.336.310	1.356.664

In Engeland werden belangrijke transacties tot stand gebracht in ruwe suikers.

De Londensche termijnmarkt was eveneens vast bij het begin om tegen het slot ietwat in te zakken. De slotnoteringen waren als volgt: Aug. Sh. 6/6, Dec. Sh. 6/7½, Mrt. Sh. 6/8½, Mei Sh. 6/10½ en Aug. 7/¼, Riet-suiker basis 96 pCt. cif.

Op Java verkocht de V.I.S.P. nog ca. 4000 tons Supérieur en 8000 tons bruine suiker.

Hier te lande was de stemming zeer kalm. De noteringen op de Amsterdamsche termijnmarkt schommelden slechts fractioneel en gaven aan het slot het volgende beeld te zien: Aug. f 6½, Dec. f 6½, Mrt. f 7.— en Mei f 7½. De omzet bedroeg 4900 tons.

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN					ZUIVEL EN EIERN					MINERALEN									
	TARWE 79 K.G. La Plata loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 K.G. 2)	ROGGE No. 2 Canada loco Rotterdam per 100 K.G. 3)	MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.	GERST No. 3 Canada loco Rotterdam per 2000 K.G. 4)	LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.	BOTER per K.G. Leeuwarder Comm. Notering	KAAS Edammer Aikmaar Fabrieks- kaas kl. m/merk	EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.	PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.99 Bé s.g. per barrel										
1925	fl. 17,20	100,0	fl. 13,075	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	2,31	100,0	56,0	100,0	9,18	100,0	10,80	100,0	\$ 1,68	100,0
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	1,98	85,7	43,15	77,1	8,15	88,8	17,90	165,7	1,89	112,5
1927	14,75	85,8	12,475	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	2,03	87,9	43,30	77,3	7,96	86,7	11,25	104,2	1,30	77,4
1928	13,475	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	2,11	91,3	48,05	85,8	7,99	87,0	10,10	93,5	1,20	71,4
1929	12,25	71,2	10,875	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	2,05	88,7	45,40	81,1	8,11	88,3	11,40	105,6	1,23	73,2
1930	9,675	56,3	6,225	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	1,66	71,9	38,45	68,7	6,72	73,2	11,35	105,1	1,12	66,7
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	1,34	58,0	31,30	56,9	5,35	58,3	10,05	93,1	0,58	34,0
Jan. 1930	12,675	73,7	9,35	71,5	149,25	64,5	151,25	64,1	433,75	93,8	2,00	86,6	43,95	78,5	7,55	82,2	11,75	108,8	1,21	72,5
Febr. "	11,725	68,2	8,175	62,5	139,00	60,0	135,75	57,5	398,50	86,2	2,03	87,9	41,15	73,5	6,90	75,2	11,75	108,8	1,11	66,1
Maart "	10,90	63,4	7,15	54,7	143,50	62,0	125,00	53,0	390,00	84,3	1,71	74,0	41,25	73,7	5,18	56,4	11,55	106,9	1,11	66,1
April "	11,175	65,0	7,625	58,3	180,25	77,8	129,75	55,0	431,00	93,2	1,50	64,9	36,50	65,2	5,16	56,2	11,35	105,1	1,165	69,3
Mei "	10,45	60,8	6,55	50,1	148,50	64,1	114,50	48,5	405,00	87,6	1,44	62,3	37,20	66,4	5,30	57,7	11,35	105,1	1,185	70,5
Juni "	10,05	58,4	5,175	39,6	145,50	62,9	103,75	44,0	385,50	83,4	1,54	66,7	37,—	66,1	5,09	55,4	11,35	105,1	1,185	70,5
Juli "	9,55	55,5	5,825	44,6	157,75	68,1	108,00	45,8	345,75	74,8	1,72	74,5	39,90	71,3	5,99	65,3	11,35	105,1	1,185	70,5
Aug. "	9,45	54,9	6,30	48,2	146,00	63,1	116,25	49,3	365,00	78,9	1,58	68,4	40,20	71,8	6,03	65,7	11,35	105,1	1,185	70,5
Sept. "	8,40	48,8	5,25	40,2	127,50	55,1	99,00	41,9	318,75	68,9	1,64	71,0	37,55	67,1	7,23	78,8	11,35	105,1	1,185	70,5
Oct. "	7,40	43,0	4,625	35,4	112,25	48,5	86,00	36,4	281,25	60,8	1,63	70,6	36,90	65,9	8,60	93,7	11,35	105,1	1,185	70,5
Nov. "	7,25	42,2	4,25	32,5	94,50	40,8	82,25	34,9	270,75	58,5	1,58	68,4	36,50	65,2	9,63	104,9	10,90	100,9	0,85	50,6
Dec. "	7,075	41,1	4,30	32,9	96,00	41,5	91,00	38,6	247,75	53,6	1,55	67,1	33,50	59,8	7,97	86,8	10,85	100,5	0,85	50,6
Jan. 1931	6,525	37,9	4,—	30,6	84,50	36,5	86,25	36,5	207,50	44,9	1,61	69,7	32,25	57,6	6,63	72,2	10,30	95,4	0,85	50,6
Febr. "	5,775	33,6	3,90	29,8	87,50	37,8	85,75	36,3	206,25	44,6	1,66	71,9	33,80	60,4	6,21	67,6	10,30	95,4	0,85	50,6
Maart "	5,625	32,7	4,20	32,1	103,00	44,5	104,75	44,4	214,00	46,3	1,47	63,6	35,00	62,5	4,94	53,8	10,30	95,4	0,66	39,3
April "	5,90	34,3	4,425	33,8	112,00	48,4	117,00	49,6	197,75	42,8	1,35	58,4	31,60	56,4	4,20	45,8	10,15	94,0	0,53	31,5
Mei "	6,15	35,8	4,975	38,0	95,75	41,4	124,00	52,5	189,00	40,9	1,26	54,5	30,85	55,1	4,075	44,4	10,00	92,6	0,53	31,5
Juni "	5,75	33,4	5,05	38,6	86,75	37,5	116,50	49,4	191,50	41,4	1,29	55,8	33,50	59,8	4,00	46,8	10,00	92,6	0,345	20,5
Juli "	5,425	31,5	4,70	35,9	84,25	36,4	115,75	49,0	211,00	45,6	1,32	57,1	37,75	67,4	4,40	47,9	10,00	92,6	0,24	14,3
Aug. "	4,975	28,9	4,025	30,8	74,50	32,2	119,50	50,6	185,50	40,1	1,30	56,3	36,00	64,3	4,98	54,2	10,00	92,6	0,435	25,9
Sept. "	4,775	27,8	4,275	32,7	68,00	29,4	97,00	41,1	164,25	35,5	1,27	55,0	32,25	57,6	5,775	62,9	10,00	92,6	0,56	33,2
Oct. "	5,—	29,1	4,475	34,2	68,50	29,6	94,75	40,1	160,25	34,6	1,24	53,7	26,25	46,9	6,275	68,4	9,90	91,7	0,56	33,2
Nov. "	5,825	33,9	5,475	41,9	81,00	35,0	114,50	48,5	169,75	36,7	1,17	50,6	24,75	44,2	7,07	77,0	9,90	91,7	0,68	40,4
Dec. "	4,925	28,6	4,95	37,9	69,25	29,9	111,25	47,1	145,75	31,5	1,18	51,1	21,40	38,2	5,325	58,0	9,90	91,7	0,71	42,3
Jan. 1932	5,05	29,4	5,075	38,8	71,25	30,8	114,00	48,3	142,50	31,0	1,16	50,2	25,75	46,0	4,71	51,3	8,25	76,3	0,71	42,3
Febr. "	5,30	30,8	5,075	38,8	74,00	32,0	108,50	46,0	142,25	30,8	1,34	58,0	27,75	49,6	3,79	41,3	8,25	76,3	0,71	42,3
Maart "	5,525	32,1	5,80	44,4	86,75	37,5	118,00	50,0	143,25	31,0	0,98	42,4	23,65	42,2	3,425	37,3	8,35	77,3	0,71	42,3
April "	5,65	32,7	6,225	47,6	88,75	38,3	124,50	52,8	135,25	29,2	0,99	42,9	19,60	35,0	2,775	30,2	8,65	80,1	0,86	51,2
Mei "	5,60	32,6	5,30	40,5	78,00	33,7	116,00	49,2	130,25	28,2	0,82	35,5	19,65	35,1	2,88	31,4	8,30	76,9	0,86	51,2
Juni "	5,225	30,4	4,15	31,7	80,75	34,9	105,75	44,8	128,75	27,8	1,11	48,1	24,25	43,3	3,08	33,5	8,25	76,3	0,86	51,2
Juli "	4,90	28,5	4,—	30,6	78,75	34,0	100,25	42,5	129,75	28,1	0,88	38,1	19,55	34,9	3,125	34,0	8,10	75,0	0,86	51,2
1 Aug. "	4,95	28,8	4,15	31,7	79,00	34,1	99,00	41,9	129,50	28,0	0,75	32,5	17,50	31,3	3,75	40,8	7,95	73,6	0,86	51,2
8 "	5,40	31,4	4,15	31,7	80,00	34,6	101,00	42,8	132,00	28,5	0,78	33,8	17,50	31,3	3,30	35,9				

KOFFIE.

Het artikel was in de afgelopen week eér iets vaster gestemd. Omtrent den stand van de revolutie in Brazilië komen nog altijd slechts zeer spaarzaam berichten door en de enkele telegrammen, die daarover ontvangen werden, waren nog grotendeels met elkander in tegenspraak. In elk geval staat vast, dat de opstand nog niet gedempt is en de daaruit voortspruitende onzekerheid aangaande de naaste toekomst is oorzaak, dat aan de termijnmarkten de noteeringen in de laatste dagen iets zijn opgelopen en dat ook de waarde van disponibile Santos koffie hier, zoowel als aan de andere markten, iets gestegen is. Ook deze week kwamen van enkele afladers te Rio nog vrijblijvende aanbiedingen van Santos en van Sul de Minas koffie op de van deze afladers bekende typen, prompte verscheping van Rio de Janeiro of van een der andere in dien Staat liggende havenplaatsen. De vraagprijzen waren ten slotte echter een flink stuk hooger dan een week geleden en tot afladingszaken van eenige beteekenis kwam het in deze soort dan ook niet.

Door den Koffie-Raad werd bekend gemaakt, dat in de afgelopen week te Rio vernietigd zijn 18.000 balen en te Victoria 19.000 balen, tezamen 37.000 balen. Van de andere vernietigingsplaatsen werd geen opgave ontvangen. Sedert 1 Juli zijn thans, voor zoover bekend, vernietigd 59.000 balen te Santos, 124.000 balen te Rio, 101.000 balen te Victoria, 270.000 balen in Sao Paulo en 13.000 balen op andere plaatsen, tezamen 567.000 balen.

Omtrent het weder in Brazilië is in den laatsten tijd tengevolge van de stremming van het telegrafische verkeer slechts zeer weinig bericht ontvangen. Volstrekt onbekend is het, of zich in een of meer koffiedistricten vorst heeft voorgedaan en of hierdoor schade aan den bloei van den volgende oogst is toegebracht. Via New-York wordt echter bericht, dat regen in den loop van de vorige maand tijdens den pluk eenige schade gedaan heeft aan de kwaliteit van den loopenden oogst, doch dat daardoor tevens de vooruitzichten voor den volgende oogst nog verbeterd zijn en dat, indien in de eerstvolgende weken alsnog geen vorst mocht optreden, voor 1933/34 op een zeer grooten oogst moet worden gerekend.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Santos, voor zoover deze op prompte verscheping via een haven in den Staat

Rio de Janeiro alhier zijn ontvangen, komen thans omgerekend in Hollandsch geld uit op ongeveer 29 a 29½ ct. per ½ K.G. kost en vracht voor gewoon goed beschreven Superior Santos en op ongeveer 30 a 30½ ct. voor dito Prime. Van Rio de Janeiro komen de offertes nog regelmatig af en omgerekend in cents per ½ K.G. zijn deze voor type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, op het oogenblik ongeveer 23 a 23¼ ct.

Nederlandsch-Indië is met de verschillende Robusta-soorten ¼ a ½ ct. hooger. De noteeringen in de eerste hand zijn op het oogenblik:

Palembang Robusta, Augustus-verscheping, 16¼ ct.; Benkoelen Robusta, Augustus-verscheping, 17¼ ct.; Mandeheling Robusta, Augustus-verscheping, 19½ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Augustus-verscheping, 23 ct., alles per ½ K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

Aan de Rotterdamse termijnmarkt liep de noteering voor September 1½ ct. doch voor de verder verwijderde maanden ½ a ¾ ct. op. September noteert thans 24, December 22½, Maart 21½ en Mei 21½ ct. per ½ K.G.

De officiële loco-noteering voor Superior Santos werd verhoogd van 30 op 30½ ct. per ½ K.G., doch die van Robusta bleef onveranderd 24 ct.

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
15 Augustus	\$ 6.72	\$ 6.19	\$ 6.02	\$ 5.94
8 Augustus	„ 6.42	„ 5.99	„ 5.87	„ 5.80
1 Augustus	„ 6.50	„ 6.13	„ 6.—	„ 5.95
25 Juli	„ 6.38	„ 6.13	„ 6.08	„ 6.08

Rotterdam, 16 Augustus 1932.

N.B. In ons overzicht van de vorige week is op blz. 631 een fout geslopen. Voor de Afleveringen in Europa en in Amerika zijn dezelfde cijfers opgenomen als voor de Aanvoeren, terwijl de juiste cijfers moeten zijn als volgt:

„De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste zeven maanden van het jaar waren 13.394.000 balen tegen 14.633.000 balen in 1931 en 13.297.000 balen in 1930.”

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN

METALEN					TEXTIELGOEDEREN					DIVERSEN									
ZILVER cash Londen per Standard Ounce	IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton	KATOEN Middling locoprijzen New-York per lb.	WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.	WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.	KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.	KALK- SALPETER Gld. per 100 KG. netto										
pence	%	Sh.	%	£	%	£	%	£	%	-% cts.	%	pence	%	pence	%	fl.	%	fl.	%
100,0	100,0	73/-	100,0	62.1/6	100,0	261.17/-	100,0	36.8/6	100,0	23.25	100,0	55,00	100,0	29,50	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
89,3	86,6	73/-	118,5	58.1/-	93,5	290.17/6	111,1	31.1/6	85,3	17,55	75,5	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
83,3	73/-	100,0	55.14/-	89,7	290.4/-	110,8	24.4/-	66,4	17,50	75,3	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7	95,7
81,1	66/-	90,4	63.16/-	102,8	227.5/-	86,8	21.1/-	57,8	20,00	86,0	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7	95,7
76,2	70/6	96,6	75.14/-	121,9	203.15/6	77,8	23.5/-	63,8	19,15	82,4	39,—	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3	88,3
55,4	67/-	91,8	54.13/-	88,0	142.5/-	54,3	18.1/6	49,6	13,55	58,3	26,75	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0	82,0
41,6	55/-	75,3	36.5/-	58,4	110.1/-	42,0	12.1/-	33,1	8,60	37,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8	71,8
65,3	72/6	99,3	71.9/6	155,1	174.13/-	66,7	21.11/-	59,4	17,15	73,8	29,50	53,6	19,25	65,3	26,63	76,7	10,11	84,3	84,3
62,6	72/6	99,3	71.12/6	115,4	174.4/-	66,5	21.4/-	58,2	15,45	66,4	28,50	51,8	17,75	60,2	24,50	70,6	10,21	85,1	85,1
59,5	70/-	95,9	68.19/6	111,1	165.18/-	63,4	18.16/-	51,6	15,20	65,4	26,25	47,7	16,50	55,9	24,—	69,2	10,21	85,1	85,1
61,0	67/6	92,5	61.3/-	98,5	161.17/6	61,8	18.6/6	50,3	16,45	70,8	27,25	49,5	17,25	58,5	24,13	69,5	10,21	85,1	85,1
59,0	67/6	92,5	53.9/-	86,1	145.—/-	55,4	17.16/-	48,9	16,50	71,0	28,75	52,3	18,00	61,0	26,25	75,6	10,21	85,1	85,1
50,0	67/6	92,5	50.16/-	80,7	136.4/6	52,0	17.19/-	49,3	14,50	62,4	27,75	50,5	17,50	59,3	26,63	76,7	10,21	85,1	85,1
49,9	67/6	92,5	48.2/-	77,5	134.17/6	51,5	18.3/-	49,8	13,10	56,3	27,00	49,1	16,75	59,3	24,25	69,9	9,18	76,5	76,5
51,0	65/-	89,0	47.15/-	76,9	135.5/6	51,7	18.6/-	50,2	11,95	51,4	27,25	49,5	16,50	55,9	24,88	71,7	9,28	77,3	77,3
52,0	63/6	87,1	46.6/-	74,6	132.6/-	50,5	17.18/-	49,1	11,—	47,3	27,00	49,1	15,75	53,4	26,50	76,4	9,39	78,3	78,3
51,5	63/6 5	87,1	43.—/-	69,3	117.13/-	44,9	15.15/-	43,2	10,55	45,4	24,50	44,5	14,50	49,2	26,25	75,6	9,49	79,1	79,1
51,9	63/6 6	87,1	46.8/6	74,8	113.16/-	43,5	15.18/6	43,7	10,85	46,7	24,00	43,6	13,00	44,1	25,25	72,8	9,70	80,8	80,8
43,2	60/6	82,9	45.7/6	73,1	116.8/-	44,4	14.—/6	38,5	10,30	44,3	21,25	40,9	12,50	42,4	25,—	72,0	9,90	82,6	82,6
38,9	58/6	80,3	45.1/6	72,6	117.—/6	44,7	13.5/6	36,4	10,95	47,1	21,75	39,5	12,00	40,7	24,63	71,0	10,11	84,3	84,3
41,8	58/6	80,3	45.1/6	72,6	122.1/-	46,6	13.3/6	36,2	10,90	46,9	25,25	45,9	14,50	49,2	22,25	64,1	10,21	85,1	85,1
40,9	58/6	80,3	42.15/6	68,9	113.4/-	43,2	12.10/-	34,3	10,25	44,1	24,50	44,5	14,50	49,2	22,25	64,1	10,21	85,1	85,1
40,3	58/6	80,3	39.6/6	63,4	104.17/-	40,0	11.10/6	31,6	9,40	40,4	23,50	42,7	13,00	44,1	21,75	62,7	10,21	85,1	85,1
40,1	58/6	80,3	36.6/6	58,5	106.2/6	40,5	11.11/6	31,8	9,10	39,1	22,00	40,0	12,50	42,4	19,13	55,1	10,21	85,1	85,1
41,2	58/6	80,3	34.14/-	55,9	112.5/6	42,9	12.15/6	35,1	9,25	39,8	22,25	40,5	12,50	42,4	20,25	58,4	8,26	68,8	68,8
39,9	58/6	80,3	32.15/-	52,8	114.19/6	43,9	11.19/6	32,9	7,20	31,0	22,25	40,5	12,00	40,7	18,75	54,0	7,—	58,3	58,3
41,4	55/6	76,0	30.3/6	48,6	111.16/-	42,7	11.4/-	31,1	6,55	28,2	20,00	36,4	11,00	37,3	18,—	51,9	6,50	54,2	54,2
43,0	46/-	63,0	28.2/6	45,3	101.1/6	38,6	10.9/6	28,8	6,30	27,2	19,50	35,5	10,75	36,4	17,50	50,3	6,65	55,4	55,4
45,1	44/6	61,0	27.19/6	45,1	102.—/6	39,0	11.5/-	30,9	6,40	27,5	19,00	34,5	10,75	36,4	16,75	48,3	6,80	56,7	56,7
44,6	41/6	56,8	27.14/6	44,2	98.17/6	37,8	10.16/-	29,6	6,30	27,2	16,25	29,5	9,00	30,5	—	—	6,95	57,0	57,0
43,2	41/6	56,8	27.14/6	44,7	98.18/-	37,8	10.14/-	29,4	6,65	28,6	16,50	30,0	9,00	30,5	11,63	33,5	7,10	59,2	59,2
43,6	41/6	56,8	26.4/-	42,2	99.2/6	37,9	10.5/-	28,1	6,90	29,7	16,25	29,5	9,00	30,5	11,75	33,9	7,25	60,4	60,4
42,8	44/-	60,3	24.18/-	40,1	96.6/-	36,8	9.9/-	25,9	6,90	29,7	16,50	30,0	8,75	29,7	10,25	29,5	7,40	61,7	61,7
40,9	45/-	61,6	23.8/-	37,7	84.15/6	32,4	8.16/6	24,2	6,25	26,9	16,50	30,0	9,00	30,5	9,25	26,7	7,40	61,7	61,7
39,3	44/-	60,3	21.6/-	34,3	89.13/6	34,2	8.—/6	22,0	5,80	24,9	15,75	28,6	8,25	28,0	8,88	25,6	7,40	61,7	61,7
39,3	44/-	60,3	20.12/6	33,2	84.9/-	32,3	7.5/-	19,9	5,25	22,6	15,25	27,7	7,75	26,3	9.—	25,9	7,40	61,7	61,7
38,5	42.6	58,2	19.26/6	30,8	90.17/6	34,7	7.3/6	19,7	5,80	22,9	16,00	29,1	8,50	28,8	9,75	28,1	—	—	—
39,1	42/6 7	58,2	20.5/-	32,6	97.31/6 7	37,1	7.13/6 7	21,1	6,05	26,0	15,50 10	28,1	8,00 10	27,1	11,25 7	32,4	—	—	—
38,7	45/6 6	62,3	21.16/6	35,2	98.19/-	37,8	7.11/-	20,7	6,20	26,7	15,50 11	28,1	8,25 11	28,0	—	—	—	—	—
40,7	42/-	57,5	21.16/-	35,1	102.7/6	39,1	8.1/-	22,1	7,50	32,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Western: vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche, vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G.
 *) Noteering Schotland 59/6. *) 58/- . 7) 2 Aug. *) 5 Aug. *) 12 Aug. *) 4 Aug. *) 11 Aug.

THEE.

Waar Amsterdam na de veiling van 4 Augustus vacantie houdt tot 1 September als wanneer de eerste najaarsveiling zal plaats hebben, heeft Londen verleden week de veilingen hervat.

De stemming viel daar niet mede. De prijzen waren onregelmatig en over het algemeen genomen van ¼ tot ½ d. lager.

De lagere prijzen waren ook deels het gevolg van de minder goede kwaliteit van het aanbod. Voor gruistheeën met veel geelpunt was goede belangstelling tot volle voorgaande prijzen.

Het aanbod voor de veiling van 1 September bestaat uit 14212/1, 2983/2 kn. Java en 4857/1, 527/2 kn. directen aanvoer.

De maandstatistieken over Juli van de Londensche pakhuizen geven aanvoeren te zien van 34 miljoen lbs. tegenover 35.6 miljoen lbs. gedurende Juli 1931, waartegen afleveringen stonden van 32.3 miljoen lbs. (v.j. 40.5 miljoen), zoodat de voorraden op ultimo dier maand een cijfer aanwezen van 184 miljoen lbs., welke hoeveelheid nog 14 miljoen lager is dan die van verleden jaar op hetzelfde tijdstip.

De aanvoeren in Nederland gedurende Juli bedroegen 1.063.000 KG. (v.j. 1.854.000 KG.). De invoer tot verbruik bedroeg gedurende die maand 893.000 KG. (v.j. 1.007.000 KG.), terwijl de uitvoer in Juli 486.000 KG. (v.j. 683.000 KG.).

Amsterdam, 15 Augustus 1932.

ONTVANGEN BOEKEN.

Over economische verhoudingen en ideologieën in de historisch-economische maatschappij. Beschouwing van Karl Marx en Friedrich Engels door R. Kuyper. Tweede uitgave. (Amsterdam z.j.; N.V. De Arbeiderspers. Prijs f 0.35).

Inaugurale rede van den heer Kuyper bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar in de sociologie aan de Rijks-Universiteit te Utrecht, gehouden op 26 Oct. 1931.

Ontwerp havenschap van de Rijn- en Maasmonden. (Haarlem 1932; Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel).

Rapport van de commissie, ingesteld door de Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel.

Onze gemeentelijke gebiedsindeeling II. Uitgave van de Centrale Commissie voor Bezuiniging der Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel.

Het Spaarkassenbedrijf in Nederland door Jac. Wijnands. (Rotterdam 1931. Nijgh & van Ditmar N.V.).

Hoofdzaken uit de organisatie en techniek van den handel ten dienste van het handelsonderwijs door W. Speerstra. (Groningen, Den Haag, Batavia 1932; J.-B. Wolters. Prijs f 5.50, geb. f 5.90).

Leerboek, dat zich tot de hoofdzaken van de organisatie en techniek van den handel beperkt.

Beknopt leerboek van het handelsrekenen door H. L. C. Kok. Tweede deel B. Termijngoederenhandel, calculaties, expeditie en assurantie. (Groningen, Den Haag, Batavia 1932; J. B. Wolters. Prijs f 3.50, geb. f 3.90).

Beknopte uitwerkingen der opgaven voorkomend in beknopt leerboek van het handelsrekenen door H. L. C. Kok. Tweede deel A. (Groningen, Den Haag, Batavia 1932; J. B. Wolters. Prijs f 1.90).

Nederlandsch Assurantierecht. Zeeverzekering door Mr. J. G. L. Nolst Trenité. (Tweede stuk, tweede herziene druk. Haarlem 1930; De Erven F. Bohn).

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN							INDEXCIJFERS						
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/ Finland per standaard van 4.672 M ³ .	RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER		KOFFIE		THEE		COPRA		Bruto- gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100	The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100		
			Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.	Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.	Aff. N.-I. thee v. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. ½ K.G.	Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam	In- voer	Uit- voer								
1925	f 159,75	% 100	Sh. 2/11,625	% 100,0	fl. 18,75	% 100,0	cts. 61,375	% 100,0	cts. 84,5	% 100,0	f 35,87 ⁵	% 100,0	100	100	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,-	94,8	112	128	93,2	92,9
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,12 ⁵	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,62 ⁵	90,9	113	116	95,4	89,5
1928	151,50	94,8	-10,75	30,2	15,85	84,5	49,62 ⁵	80,9	75,25	89,1	31,87 ⁵	88,9	118	128	96,4	87,6
1929	146,00	91,4	-10,25	28,8	13,-	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,37 ⁵	76,3	122	132	91,6	82,6
1930	141,50	88,6	-5,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,62 ⁵	63,1	124	135	75,5	69,4
1931	110,75	69,3	-3	8,4	8,-	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,37 ⁵	42,9	117	136	62,6	57,9
Jan. 1930	147,50	93,9	-7,375	20,7	11,67 ⁵	62,3	35	57,0	60,50	71,6	26,87 ⁵	74,9	128	136	84,5	76,9
Febr. "	147,50	92,3	-8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,37 ⁵	73,5	112	126	81,3	75,2
Maart "	147,50	92,3	-7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7	74,2
April "	147,50	92,3	-7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,12 ⁵	72,8	115	127	78,7	72,8
Mei "	145,00	90,8	-6,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,50	71,1	132	132	76,1	72,0
Juni "	145,00	90,8	-6,125	17,2	9,77 ⁵	52,1	33	53,8	58	68,6	22,87 ⁵	63,8	131	133	76,1	70,4
Juli "	142,50	89,2	-5,625	15,8	9,27 ⁵	49,5	31,50	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2	69,3
Aug. "	142,50	89,2	-4,875	13,8	8,50	45,3	29,50	48,1	55,25	65,4	20,-	55,7	129	145	73,5	67,9
Sept. "	140,00	87,6	-4,125	11,6	7,97 ⁵	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3	65,4
Oct. "	132,50	82,9	-4	11,2	8,62 ⁵	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6	64,6
Nov. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,37 ⁵	54,0	121	139	71,0	63,3
Dec. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,-	53,0	105	129	69,0	61,3
Jan. 1931	125,00	78,2	-4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2
Febr. "	125,00	78,2	-3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,12 ⁵	50,7	96	121	67,1	59,4
Maart "	125,00	78,2	-3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,62 ⁵	51,9	107	140	66,5	59,1
April "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,57 ⁵	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4
Mei "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,37 ⁵	42,9	114	141	65,8	56,8
Juni "	110,00	68,9	-3,125	8,8	8,57 ⁵	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,12 ⁵	39,4	127	133	64,5	56,8
Juli "	110,00	68,9	-3	8,4	8,77 ⁵	48,6	27	44,0	38,25	45,3	15,-	41,8	138	153	62,6	55,8
Aug. "	100,00	62,6	-2,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,12 ⁵	39,4	122	142	60,6	55,6
Sept. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,52 ⁵	40,1	23,75	38,7	37,50	44,4	13,37 ⁵	37,3	125	146	58,7	58,1
Oct. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7	58,5
Nov. "	100,00	62,6	-2,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7	58,8
Dec. "	82,50	51,6	-2,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8	58,8
Jan. 1932	82,50	51,6	-2,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,12 ⁵	36,6	103	107	54,2	58,4
Febr. "	82,50	51,6	-2	5,6	7,05	37,6	23	37,5	30	35,5	14,50	40,4	86	111	53,5	59,8
Maart "	70,00	43,8	-1,625	4,6	6,25	33,3	23	37,5	31	36,7	14,75	41,1	87	116	52,9	58,3
April "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,90	31,5	23	37,5	29,25	34,6	14,-	39,0	89	110	51,6	56,0
Mei "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,62 ⁵	30,0	23,50	38,3	30,25	35,7	13,25	36,9	89	107	51,0	54,0
Juni "	70,00	43,8	-1,375	3,9	6,30	33,6	24	39,1	28,50	33,7	12,37 ⁵	34,5	101	116	50,3	52,5
Juli "	70,00	43,8	-1,375	3,9	6,70	35,7	24	39,1	23,75	28,1	12,37 ⁵	34,5	100	112	49,0	53,7
1 Aug. "	70,00	43,8	-1,5625 ³⁾	4,4	6,50	34,7	24	39,1	22,75 ³⁾	26,9	12,37 ⁵	34,5				
8 "	70,00	43,8	-1,625	4,6	6,87 ⁵	36,7	24	39,1			12,37 ⁵	34,5				
15 "	70,00	43,8	-1,75	4,9	6,50	34,7	24	39,1			12,37 ⁵	34,5				

1) Jaar- en maandgem. afger. op ¼ pence. 2) 2 Aug. 3) 4 Aug.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. zijn op goudbasis omgerekend